

LOYK

KUVAILELEHTI

Monisteen julkaisija	<i>Kangasalan kunta, ympäristöosasto</i>
Monisteen julkaisu-aika	<i>10.10. 2000</i>
Tekijä	<i>Kangasalan kunta, ympäristöosasto, kaavoitustoimi Toim. Susanna Virta</i>
Monisteen nimi	<i>Lintuvesien osayleiskaava. Raportti 9. Loppuraportti.</i>
Monisteen julkaisusarja	<i>Lintuvesien osayleiskaava. Osayleiskaavaselostus.</i>
Muut tähän mennessä ilmestyneet Lintuvesien osayleiskaavan vaiheraportit	<i>Lintuvesien osayleiskaava. Raportti 1. Tavoitteet ja ohjelmointi. 12.2.1997. Lintuvesien osayleiskaava. Raportti 2A Lähtöaineisto. 12.2.1997. Lintuvesien osayleiskaava. Raportti 2B. Lähtöaineistokartat. 12.2.1997. Lintuvesien osayleiskaava. Raportti 3. Luontonselvitykset. 12.2.1997. Lintuvesien osayleiskaava. Raportti 4. Vaikutusten arviointiohjelma. 12.2.1997. Lintuvesien osayleiskaava. Raportti 5. Ensimmäinen palauteraportti. Lintuvesien osayleiskaava. Raportti 6. Vaihtoehdot. Kehitetyt maankäyttöluonnokset ja niiden vaikutukset. 11.8.1997. Lintuvesien osayleiskaava. Raportti 7. Toinen palauteraportti. 19.1.1999. Lintuvesien osayleiskaava. Raportti 8.Selostus.Osayleiskaavaehdotus. 19.10.1999</i>
Tiivistelmä	<i>Lintuvesien osayleiskaavaehdotus asetettiin virallisesti nähtäville 1. - 31.12. 1999. Ehdotuksesta saatuja lausuntoja ja muistutuksia käsitellään tässä raportissa. Viranomaisneuvottelussa pyydettiin täydennystä arviointiin kaavan vaikutuksista Natura 2000 -alueeseen Kirkkojärven osalta, jonka jälkeen Pirkanmaan ympäristökeskus antoi oman lausuntonsa..</i>
Asiasanat	<i>oikeusvaikutteinen yleiskaava</i>
Tekstit	<i>Susanna Virta, Esa Lammi, Markku Nironen</i>
Ulkoasun suunnittelu	<i>Susanna Virta, Minna Seppänen</i>
Kansikuva	<i>Susanna Virta</i>
Kokonaissivumäärä	<i>46 + liitteet</i>
Julkaisun myynti/jakaja	<i>Kangasalan kunta, ympäristöosasto, asiakaspalvelutoimisto Kunnanvirasto II, Urheilutie 13, PL 50, 36201 Kangasala Puh. 03-3777111, faksi 03-3777350</i>
Lintuvesien osayleiskaava-alueen sijainti ja rajaus	<p>KANGASALA</p> <p><i>Kartta: Kangasalan kunnan mittaus ja kiinteistötoimi 1997. Ei mittakaavassa.</i></p>

ESIPUHE

Lintuvesien osayleiskaavan laatiminen on edennyt ehdotusvaiheen jälkeiseen hyväksymisvaiheeseen. Kaavan valmistelu on ollut pitkä prosessi uuden maankäyttö- ja rakennuslain muuttumisen, osallistumisen ja kaavan vaikutusten arviointien myötä. Raportteja on suunnittelun eri vaiheissa laadittu ennen tätä loppuraporttia kahdeksan kappaletta. Tässä yhdeksännessä raportissa esitellään pääasiassa kolmannen kuulemiskierroksen palautetta, pyydettyjä lausuntoja, kansalaismielipiteitä ja muistutuksia.

Suunnittelun tavoitteena on ollut erilaisten intressinäkemysten huomioonottaminen. Erilaisista maankäytön vaihtoehdoista muodostettiin ehdotusvaiheessa eräänlainen kompromissiratkaisu. Osayleiskaavassa maaseutuelinkeinon jatkuminen alueella on tärkeää sekä arvokkaiden kulttuurimaisemien että luontoarvojen säilymiseksi. Myöhemmin asemakaavoitettavat asuinalueet sijaitsevat Herttualassa ja Suntinmäessä, olevan yhdyskuntarakenteen läheisyyteen. Kylämäisiä alueita sijaitsee maisemallisesti perustelluilla paikoilla, joihin pyritään asutusta ohjaamaan pois aukeista peltomaisemista.

Kangasalla 10.10. 2000

kaavoitusarkkitehti
Markku Lahtinen
Kangasalan kunta

suunnittelija
Susanna Virta
Kangasalan kunta

SISÄLLYS

KUVAILULEHTI.....	3
SISÄLLYS.....	5
1. JOHDANTO.....	6
1.2. SUUNNITTELUTAPAHTUMAT.....	6
2. 2. PIRKANMAAN 3. SEUTUKAAVA	6
2. OSAYLEISKAVAEHDOTUKSEN VAIKUTUKSET LINTUDIREKTIIVIN LIITTEEN 1 LAJEIHIN	7
2.1. JOHDANTO	7
2.2. AINEISTO	7
2.3. KIRKKOJÄRVEN NATURA 2000 -ALUE	7
2.4. ARVIOINNIN PERUSTEISTA.....	9
2.5. LINTUDIREKTIIVIN LAJIT	9
2.6. MUUTTOLINNUILLE TÄRKEÄT PELTOALUEET.....	15
2.7. LÄHDEAINEISTO.....	15
3. OSALLISTUMINEN.....	17
3.1. KAAVAPROSESSI	17
3.2. LAATIMISVAIHEEN KUULEMINEN	17
4. KOLMAS KUULEMISKIERROS.....	18
4.1. PALAUTE	18
4.2. MUISTUTUKSET (6)	18
4.3. LAUSUNNOT NATURA 2000 -VERKOSTON MAANOMISTAJILTA (16).....	21
4.4. LAUSUNNOT VIRANOMAISILTA.....	26
4.5. MUUTA PALAUTETTA (SAAP. EHDOTUSTA LAADITTAESSA)	37
5. SUUNNITTELUN VAIHEET	38
6. OSAYLEISKAAVAMÄÄRÄYKSET.....	42
 LIITE 1 OSAYLEISKAAVAKARTTA	

1. JOHDANTO

1.2. SUUNNITTELUTAPAHTUMAT

Lintuvesien osayleiskaavaehdotus oli virallisesti nähtävillä 1.- 31.12. 1999. Osayleiskaavasta järjestettiin (vanhan) rakennuslain 29 §:n mukainen sekä luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen kuuleminen. Lausuntoja pyydettiin Pirkanmaan liitolta, Pirkanmaan ympäristökeskukselta, muilta viranomaisilta, naapurikunnilta, kunnan toimielimiltä ja Natura 2000 -verkoston maanomistajilta. Kolmannen kuulemiskierroksen lausunnot pyydettiin lähettämään ympäristöosastolle 31.1. 2000 mennessä. Kaava on laadittu oikeusvaikutteiseksi eli se ohjaa rakentamista suoraan (maankäyttö- ja rakennuslaki 42 § ja 137 §).

Viranomaisneuvottelu järjestettiin 16.2. 2000 Kangasalla. Neuvottelussa esitettiin joitakin korjauksia tai lisämerkintöjä kaavaan. Neuvottelussa ympäristökeskuksen edustajat totesivat, että arviointia ehdotuksen vaikutuksista Natura 2000 -alueeseen tulisi vielä täydentää Kirkkojärven osalta. Ympäristösuunnittelu Enviro Oy laati selvityksen ”Kangasalan lintuvesien osayleiskaavaehdotuksen vaikutukset lintudirektiivin liitteen 1 lajeihin”. Ympäristökeskus antoi lausuntonsa osayleiskaavaehdotuksesta ja siihen liittyvästä Natura-arvioinnista tämän lisäselvityksen jälkeen 16.6. 2000. Lausunto on luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen.

2. 2. PIRKANMAAN 3. SEUTUKAAVA

Seutukaavan tavoitteisiin ja lähtökohtiin sisältyvät lintuvesien kaavaan liittyen mm. seuraavia asioita: alueellisten keskusten kehittäminen, olevan yhdyskuntarakenteen täydentäminen, Pirkanmaan monipuolisen luonnon ja maisemilmeen säilyttäminen, valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen hoitaminen ja säilyttäminen, maankäytön taloudellisuus, uusien asuntoalueiden osoittaminen maiseman ja ympäristön kannalta edullisille alueille ja maisemallisesti arvokkaiden peltoalueiden säilyttäminen maatalouskäytössä.

Pirkanmaan 3. seutukaavassa Herttualan alue on merkitty A-alueeksi (taajamatoimintojen alue). alue ulottuu seutukaavassa etelämmäksi kuin osayleiskaavassa. Suntinmäestä osa on Ar-aluetta eli asumisen reservivarausta. Näin ollen osayleiskaava on seutukaavan mukainen, tosin Natura 2000 -verkostoesitys on ilmestynyt seutukaavan jälkeen.

Suurin osa lintuvesien kaava-alueen peltoalueista on seutukaavassa luontosuhteiltaan ja maisemiltaan arvokkaaksi maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi merkittyä. kaavamääräykset näillä alueilla toteuttavat myös seutukaavan tavoitteita. Liuksialan kartano ja kulttuurimaiseman rajausta on tarkistettu museovirastossa syksyllä 2000 ja sen rajausta on hieman pienempi kuin seutukaavassa on merkitty.

Kaikki kaava-alueen lintujärvet ovat seutukaavassa SL-1 -alueita, jolla merkitään valtakunnalliset suojelualueet.

Seutukaavassa moottoritie kulkee samoin kuin lintuvesien osayleiskaavassa Tiihalalan risteykseen asti, lintuvesien kaavan pohjoispuolella.

2. OSAYLEISKAAVA-EHDOTUKSEN VAIKUTUKSET LINTUDIREKTIIVIN LIITTEEN 1 LAJEIHIN

Ympäristösunnittelu Enviro Oy

31.03. 2000

2.1. JOHDANTO

Kangasalan lintuvesien osayleiskaavan luontovaikutusten arviointi tehtiin vuonna 1997 (Lammi ja Nironen 1998). Arvioinnissa käytettiin pääosin 1990-luvun alkupuolella koottuja pesimä- ja muuttolinnustotietoja. Perustiedot osayleiskaava-alueella pesivistä, Suomessa uhanalaiseksi luokitelluista lintulajeista sekä EU:n lintudirektiivin liitteen I lajeista esiteltiin luontovaikutusarviossa. Arvioinnissa tarkasteltiin myös silloisten neljän kaavavaihtoehdon vaikutuksia Kirkkojärven alueen tärkeimpiin lintulajeihin.

Tässä arvioinnissa täsmennetään kaavahankkeen linnustovaikutuksia tarkastelemalla kaavavaihtoehdoista kehitetyn osayleiskaavaehdotuksen (Kangasalan kunnan kaavoitustoimi 19.10.1999) vaikutuksia kaikkiin Kirkkojärven Natura-lomakkeella mainittuihin lintudirektiivin liitteen I lintulajeihin. Kaavaehdotuksessa rakentaminen keskittyy Kylä-Aakkulan pelloille. Koska käytettävissä ei ollut uusia laskentoja alueen linnustosta, tarkastelu perustuu pääosin samaan aineistoon kuin Lintuvesien osayleiskaavan luontovaikutusten arviointi. Pirkanmaan Lintutieteelliseltä Yhdistykseltä saatiin täydentävää tietoa alueen linnustosta viime vuosilta.

Lintuvesien osayleiskaava -ehdotuksen vaikutukset arvioidaan erikseen Natura 2000 -alueelta ja Natura-rajauksen ulkopuolelle jäävältä kaava-alueelta. Selvityksessä tarkastellaan millaisia vaikutuksia kaavaehdotuksen toteutumisella olisi direktiivissä mainittujen lintulajien säilymiseen alueella, direktiivin lintulajien runsauteen sekä linnuille tärkeiden elinympäristöjen säilymiselle. Linnustovaikutusten arvioinnin tarkistuksen ovat tehneet FM Markku Nironen ja FK Esa Lammi Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:stä.

2.2. AINEISTO

Kangasalan alueen lintujärvien linnustoa on seurattu ja tutkittu pitkään. Kirkkojärven Natura 2000 -alueeseen kuuluvien järvien pesimälinnusto on inventoitu useita kertoja 1970-luvun alku-puolelta lähtien. Laskennat ovat kattaneet vesialueen, ruoikot ja rantaniityt. Rantametsien linnustoa ei ole järjestelmällisesti laskettu, mutta yksittäiset, harvinaisista lajeista tehdyt havainnot on kirjattu muistiin. Myös muuttoaikaisesta linnustosta on runsaasti tietoa. Natura-rajauksen ulkopuolella pesivistä linnuista ei ole käytettävissä tarkkoja laskentatietoja, mutta lintudirektiivin lajien esiintyminen tunnetaan silti hyvin.

Tuoreimmat koko vesi- ja rantalinnuston laskennat ovat eri järviltä vuosilta 1989–1997 (Lagerström 1989, 1996, 1997, Lehtiniemi 1996). Tuoreimmat inventointitiedot Kirkkojärveltä ja Taivallammilta ovat vuodelta 1997. Laskentoja on tehty harrastajavoimin myös vuoden 1997 jälkeen.

2.3. KIRKKOJÄRVEN NATURA 2000 -ALUE

Kirkkojärven Natura 2000 -alueeseen kuuluu viisi erillistä järveä: Kirkkojärvi, Ahuli, Taivallampi, Sökkölänjärvi ja Kyläjärvi. Osayleiskaavassa esitettyjen luonnonsuojelualueiden rajaus noudattaa Natura 2000 -alueen rajausta ja niiden suojelu toteutetaan luonnonsuojelulain

nojalla. Natura 2000 -alueen järvien välittömään läheisyyteen ei osoiteta uudisrakentamista ja kaavamääräykset pyrkivät säilyttämään linnuston kannalta tärkeät peltoalueet maatalouskäytössä.

2.3.1. Kirkkojärvi

Osa Herttualan, Kylä-Aakkulan ja Tompinniemen itäpuolen luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaista rantametsistä jää suojelualuerajauksen ulkopuolelle. Herttualan rantametsästä suojelualuerajauksen ulkopuolelle jäävä osa on MA-1-aluetta. Kaavamerkintä turvaa alueen säilymisen rakentamattomana. Maisemaa muuttaviin toimenpiteisiin, kuten puiden kaatoon tarvitaan kunnan myöntämä maisematyö lupa. Kylä-Aakkulan rantametsä on AP-aluetta. AP-alue on tarkoitettu asemakaavoittamiseksi. Asemakaavoituksen yhteydessä ratkaistaan rantametsien käyttö. Tompinniemen itäpuolella oleva rantametsä on MY-aluetta. Kaavamerkintä turvaa alueen säilymisen rakentamattomana. Kaavamerkinnän mukaan aluetta on hoidettava siten, että sen luontoarvot säilyvät.

2.3.2. Ahuli

Ahulin pohjoisrannan niemeä lukuun ottamatta Natura-alueeseen rajoittuvat alueet on merkitty MA-alueeksi, johon saa rakentaa ainoastaan maa- ja metsätaloutta palvelevia rakennuksia. Rakentamisessa ja muussa maankäytössä tulee ottaa huomioon alueen arvokas maisemakuva ja luonnonarvot.

Ahulin pohjoisrannan niemi on merkitty MA-1-alueeksi. Kaavamerkintä turvaa alueen säilymisen rakentamattomana. Maisemaa muuttavat toimenpiteisiin, kuten puiden kaatoon tarvitaan kunnan myöntämä maisematyö lupa. Kaavamääräys antaa mahdollisuuden muuttaa puuston rakennetta siten, että sillä voi olla haitallinen vaikutus rantametsien linnustoon.

2.3.3. Taivallampi

Taivallammin Natura 2000 -alueen luoteis-, länsi-, etelä- ja itäpuolen metsät on merkitty MY-alueeksi. Kaavamerkintä turvaa alueen säilymisen rakentamattomana. Kaavamerkinnän mukaan aluetta on hoidettava siten, että sen luontoarvot säilyvät. Taivallammin pohjois- ja koillispuolen alueet on merkitty MA- ja MTY-alueiksi, joten näillekään alueille ei osoiteta uudisrakentamista ja pellot säilyvät maatalouskäytössä.

2.3.4. Säckölänjärvi ja Kyläjärvi

Säckölänjärven länsipuoli ja Kyläjärven länsi- ja lounaispuoli on merkitty MA-alueiksi. Pääosa Natura 2000 -rajausta ympäröivistä alueista on merkitty MA-1-alueeksi. Kaavamääräysten mukaan nämä peltoalueet säilyvät maatalouskäytössä. Säckölänjärven kasvistollisesti arvokas länsiranta sisältyy Natura-rajaukseen.

2.3.5. Muuttolinnuille tärkeät peltoalueet

Muuttolinnuille erityisen tärkeitä peltoalueita ovat Kylä-Aakkulan ja Taivallammin välinen peltoaukea, Leipin peltoaukea sekä Säckölänjärven ja Kyläjärven rantapellot. Kylä-Aakkulan ja Taivallammin välinen peltoaukean eteläosa on osayleiskaavassa merkitty MA-1-alueeksi. Merkintä turvaa peltoalueen eteläosan säilymisen maatalouskäytössä. Peltoaukean pohjoisosa on merkitty AP-1-alueeksi, jolle tehdään asemakaava. Asemakaavaluonnoksessa on peltoaukean pohjoisosaan osoitettu tiivistä uudisrakentamista.

AP-1-alueen eteläpuolelle jäävä peltoalue on noin 200 metrin levyinen. Noin 60 % linnustolle tärkeästä peltoalueesta jäisi maatalouskäyttöön. Sekä Leipin peltoaukea sekä Säckölänjärven ja

Kyläjärven rantapellot on merkitty MA-1-alueiksi. Kaavamerkintä turvaa näiden peltoalueiden säilymisen maatalouskäytössä.

2.4. ARVIOINNIN PERUSTEISTA

Kaavahankkeet vaikuttavat linnustoon sekä välittömästi että välillisesti. Välittömiin vaikutuksiin kuuluvat rakennustoiminnasta johtuva elinympäristöjen heikentyminen ja häviäminen (jääminen rakennettavien alueiden alle). Välittömät vaikutukset linnustoon ovat usein luotettavasti arvioitavissa, jos lintujen pesimäpaikat ja muutonaikaiset ruokailupaikat tunnetaan riittävän tarkasti.

Välillisiin vaikutuksiin kuuluvat mm. liikenteestä ja muusta liikkumisesta aiheutuva häirintä sekä ulkoilukäyttöön varattujen ja asutuksen lähellä sijaitsevien metsäalueiden puuston ja pensaston raivaaminen. Ihmisten liikkuminen häiritsee linnustoa etenkin vesialueilla ja avonaisilla maa-alueilla, joissa kasvillisuus tarjoaa linnuille niukasti suojaa. Välilliset vaikutukset ulottuvat tavallisesti paljon laajemmalle alueelle kuin vain rakennettaville alueille. Koska välillisiä vaikutuksia on vaikea arvioida, niiden vaikutus tulee helposti aliarvioiduksi.

Kirkkojärven alueella merkittävimpiä virkistyskäytön linnustolle aiheuttamia häirintävaikutuksia olisivat järvien lisääntyvä käyttö (kalastus ja veneily), ulkoilun lisääntyminen pelloilla ja ranta-alueilla sekä mahdolliset, linnustollisesti herkkien metsäalueiden puuston ja pensaston raivaukset. Ulkoilua voidaan ohjata mm. opasteilla ja ulkoilureiteillä, mutta kokonaan sitä ei pystytä kanavoimaan. Kaavan toteutuminen lisääisi liikkumista eniten Herttualassa. Kalastus mahdollisesti lisääntyisi kalastoltaan hyvinä pidetyillä Kirkkojärvellä ja Taivallammilla, joten veneilystä ja kalastuksesta linnustolle aiheutuva häirintä kasvaisi. Häiriötekijöiden määrää ja kasvua on vaikea ennustaa. Huomattavasti kasvavan asukasmäärän vuoksi vaikutusten arvioinnissa on oletettu, että virkistyskäyttö, kalastus ja muu liikkuminen lisääntyvät alueella merkittävästi.

2.5. LINTUDIREKTIIVIN LAJIT

Kirkkojärven Natura-tietolomakkeeseen on kirjattu 33 EU:n lintudirektiivin liitteessä 1 lueteltua lajia. Lomakkeen lajeista viisi on alueella joko satunnaisia (*kirjokerttu ja räyskä*) tai vuosittain tavataan muutama yksilö läpimuuttajia (*lapintiira, suopöllö ja vesipääsky*), eikä näiden lajien lähempi tarkastelu ole tarpeen. Pelkästään muuttoaikoina tavattavia lajeja on kahdeksan (*kalatiira, kapustarinta, laulujoutsen, liro, sinirinta, sinisuohaukka, suokukko ja uivelo*). Loput 19 lintulajia kuuluvat alueen pesimä- ja muuttoaikaiseen lajistoon. Natura-lomakkeella mainittujen lajien lisäksi alueella tavataan muuttoaikoina säännöllisesti *heinäkurppia* ja *kalasääskiä*, jotka kuuluvat myös lintudirektiivin lajeihin.

Lajit voidaan tarkastelun helpottamiseksi jaotella karkeasti kolmeen ryhmään:

1. lajeihin, jotka elävät pelkästään rannoilla ja vesialueilla
2. kosteikkoa ja sen lähiympäristöä hyväksi käyttäviin lajeihin sekä
3. kosteikkojen ulkopuolella eläviin lajeihin.

2.5.1. Natura-alueelle keskittyvät lajit

Täysin kosteikkoympäristöstä riippuvaisia pesimälintulajeja ovat kaulushaikara ja luhtahuitti.

Kaulushaikara ja luhtahuitti

Kaulushaikara on laajojen järviruokokasvustojen lintulaji, jota ei muuttoaikoinakaan tavata muunlaisessa ympäristössä. Kaulushaikara on 1990-luvulla kotiutunut Kirkkojärven alueelle. Kesällä 1999 kaulushaikarareviirejä oli kaksi: Taivallammilla ja Ahulin pohjoisrannan

ruovikossa. Kaulushaikaralle soveliasta pesimäympäristöä on lisäksi Kirkkojärven itärannalla, mutta ei Natura-alueen ja kaava-alueen muissa osissa. Kaulushaikaroita pesii Suomessa 100–150 paria.

Luhtahuitti on harvinainen rantaluhtien lintu, jonka pesimäkanta ja reviirien sijainti vaihtelevat vuodesta toiseen. Lajia tavataan pelkästään kosteikkojen luhtarannoilta. Luhtahuitti on tavattu kaikilta alueen järviltä, mutta enimmillään vain neljältä reviiriltä samana kesänä. Heikoimpina vuosina reviirimäärä on jäänyt yhteen. Luhtahuitteja pesii Suomessa arviolta 1000–2000 paria. Tavallisimmin luhtahuittien reviirit ovat sijainneet Taivallammilla ja Ahulilla.

Kirkkojärven alueen osayleiskaavan rajausta ja Natura 2000 -alueen rajausta ja kosteikkojen suojelu toteutetaan luonnonsuojelulain nojalla. Koska rajaukseen kuuluvat järvet säilyisivät luonnontilaisina, eikä aivan rantojen lähelle osoiteta uusia teitä tai rakennuksia, kaavan toteutuminen ei heikennä kaulushaikaran ja luhtahuittien elinmahdollisuuksia Ahulilla.

Kalatiira, laulujoutsen, liro, mustakurkku-uikku, suokukko, uivelo

Natura-alueelle muuttoaikana keskittyviä lintudirektiivin lajeja ovat kalatiira, laulujoutsen, liro, mustakurkku-uikku, suokukko ja uivelo. Näistä yksikään ei kuulu alueen vakituiseen pesimälinnustoon. Vain lirosta on joitakin pesintään viittaavia havaintoja Ahulin Pohjoispään luhdalla. Kaavan toteutuminen ei sinällään heikentäisi näiden lintulajien elinoloja, koska kaava turvaisi elinympäristön säilymistä. Asutuksen lisääntyminen vaikuttaisi kuitenkin välillisesti muuttoaikoina alueelle keskittyviin lajeihin järvien virkistyskäyttöpaineen kasvaessa. Kriittisimpiä alueita ovat Kirkkojärvi (vesilinnut – ongelmana veneilyn lisääntyminen), Säckölänjärven–Kyläjärven alue (laulujoutsen, liro, suokukko – veneily ja rannoilla liikkuminen) ja Taivallampi (suokukko, liro – rannoilla liikkuminen).

Lisääntyvän häiriön merkitystä on käytettävissä olevien tietojen perusteella mahdoton arvioida. Häirintää voidaan vähentää suojelumääräyksin ja liikkumisrajoituksin. Kirkkojärvi on Pirkanmaan tärkein vesilintujen muutonaikainen ruokailualue, tärkeä sulkasatokeskus sekä arvokas pesimäjärvi. Kaavan toteutumisen myötä todennäköisesti lisääntyvä veneily vähentäisi Kirkkojärven merkitystä vesilinnuille (pääosin lintudirektiivin ulkopuolisia lajeja).

2.5.2. Natura-alueen ja lähiympäristön lajit

Kirkkojärven Natura-alueen ja sen lähiympäristön pesimälajeja ovat kurki, pikkutikka, pyrstötiainen, ruskosuohaukka ja nuolihaukka.

Kurki

Kurki on tuore tulokas Kangasalan lintujärvillä. Laji on ilmeisesti pesinyt vuodesta 1995 alkaen Ahulilla. Kurki on kotiutunut kahden viime vuosikymmenen aikana monelle Etelä-Suomen lintujärvelle. Lintujärvien kurjet pesivät rauhallisten rantojen ruoikoissa ja rantaluhdilla. Pienten kosteikkojen kurjet ruokailevat säännöllisesti pelloilla ja voivat johdattaa keskenkasvuiset poikasensakin pelloille kauas pesäpaikalta. Kurkia pesii Suomessa 4000–5000 paria.

Ahuli on pieni kosteikko, eikä kurjen pesintä liene siellä mahdollista ilman ympäristön peltojen tarjoamia ruokailumahdollisuuksia. Kyseinen pari liikkuu pelloilla eri puolella aluetta. Viime vuosina toinen kurkipari on oleillut kesäaikaan Kirkkojärven etelärannan lähellä, mutta pesintää ei ole varmistettu. Ahulin Natura-alueeseen rajoittuvat pellot on pohjoisrannan niemeä lukuun ottamatta merkitty MTY-alueeksi, johon saa rakentaa ainoastaan maa- ja metsätaloutta palvelevia rakennuksia. Ympäristön rakentamisessa ja muussa maankäytössä tulee ottaa huomioon alueen arvokas maisemakuva ja luonnonarvot. Kaavamääräykset todennäköisesti turvaavat kurjen säilymistä alueen pesimälinnustossa.

Pikkutikka

Yksi pikkutikkapari pesii säännöllisesti sekä Kirkkojärven että Taivallammen rantametsissä. Myös Tiihalassa ja Hakalanperässä on todettu pikkutikan reviiri. Pieni ja hentonokkainen pikkutikka tarvitsee pesimäpiirissään lahopökölöitä ruuan etsimiseen ja pesäkolon kovertamiseen. Puuston ei sitä vastoin tarvitse olla erityisen vanhaa, sillä pienetkin lahoppuut kelpaavat lajille, mutta niitä tulisi olla melko runsaasti. Lajille sopivia pesimäpaikkoja onkin eniten veden vaivaamissa, ”ryteikköisissä” rantametsissä. Pikkutikan elinpiirin laajuus on vähintään muutamia kymmeniä hehtaareja, joten pienet metsäkuviot eivät sille riitä. Pikkutikkoja pesii Suomessa 5000–8000 paria.

Kaavamääräykset estävät rakentamisen Kirkkojärven rannoille, ja Natura-rajauksen ulkopuolelle rantametsien käsittelyyn tarvitaan erillinen lupa. Kirkkojärven ja Taivallammen välinen metsäalue säilytetään kaavassa rakentamattomana, mutta kaavassa ei anneta suosituksia metsäalueen hoitamiseksi. Kaavan toteutuminen vaarantaa pikkutikan säilymistä alueen pesimälinnustossa, koska uusi asutus lisää paineita Kirkkojärven ja Taivallammen välisen metsäalueen käsittelemiseen (pikkutikan tarvitsemaa nuorta lahoppuustoa on jo karsittu laajalta alueelta) niin, että pikkutikan elinmahdollisuudet heikkenevät. Pikkutikka säilyy alueen pesimälinnustossa vain, jos Kirkkojärven rantametsiä sekä Kirkkojärven ja Taivallammen välistä metsäaluetta hoidettaessa jätetään jäljelle riittävästi lahoppuita ja metsät säilytetään lehtimetsinä. Lajin säilyminen voitaisiin turvata rauhoittamalla pikkutikalle tärkeät alueet kaavamääräyksellä.

Pyrstötiainen

Pyrstötiainen on taantumisensa takia luokiteltu Suomessa silmälläpidettäväksi lajiksi. Lajin pesimäkanta ja pesimäalueetkin vaihtelevat oikukkaasti vuodesta toiseen. Pyrstötiäisestä on viime vuosilta muutama pesintähavainto Taivallammilta ja Kirkkojärveltä. Kesällä 1999 laji pesi Taivallamminojan varrella sekä Kirkkojärven koillisrannan metsässä. Pyrstötiainen pesii mieluiten tiheissä, ohutrunkoisissa lehtimetsissä, etenkin rantojen veden vaivaamissa metsissä ja metsäpurojen varsissa. Kirkkojärven alueella lajin pesäpaikkavaatimukset ovat hyvin samanlaiset kuin pikkutikan. Laji vaatii pikkutikan tavoin melko laajan pesimäpiirin.

Kaavan toteutuminen heikentää pyrstötiäisen elinmahdollisuuksia alueella, koska uusi asutus lisää paineita Kirkkojärven ja Taivallammen välisen metsäalueen käsittelemiseen. Kaavamääräykset sallivat pyrstötiäisen pesimämetsien käsittelyn niin, että pyrstötiäisen esiintyminen alueella ei ole mahdollista pitkällä aikavälillä. Lajin säilyminen voitaisiin turvata rauhoittamalla pyrstötiäiselle tärkeät alueet kaavamääräyksellä.

Ruskosuohaukka

Ruskosuohaukka on Suomessa eteläinen lintuvesien tulokas, joka on viime vuosikymmeninä levittäytynyt sisämaahan. Laji on kotiutunut Kangasalan lintujärville 1990-luvun aikana. Pareja on pesinyt kaksi, toinen Ahulilla ja toinen Kirkkojärvellä ainakin v. 1997. Ruskosuohaukka pesii laajoissa järviruokokasvustoissa, mutta ei tule toimeen suurten taajamien tuntumassa, vaikka sopivia pesimäruovikoita olisikin. Laji etsii ravintonsa ruovikoista, rantaniityiltä ja etenkin poikasaikaan pelloilta. Ravinnonhankintamatkat ulottuvat jopa usean kilometrin päähän pesältä. Ruskosuohaukkoja pesii Suomessa 300–350 paria.

Kaavan toteutuminen ei heikennä Ahulilla pesivän ruskosuohaukan elinmahdollisuuksia, koska pesimäpaikkaa säilyy luonnontilaisena, eikä uutta asutusta osoiteta rantapelloille.

Ruskosuohaukan pesintämahdollisuudet Kirkkojärven itärannan pesimäpaikalla sitä vastoin heikentyisivät, sillä osa pesimäpaikan läheisestä, ruskosuohaukan saalistusalueeksi sopivasta peltoalueesta tulisi rakennetuksi. Maankäyttösuunnitelman vaikutuksia ruskosuohaukan esiintymiseen alueella ei voida pitää merkittävänä, mutta on epätodennäköistä, että ruskosuohaukka pesisi Kirkkojärvellä suunnitelman toteutumisen jälkeen, joten yksi satunnaisesti käytössä oleva pesimäpaikka katoaisi.

Nuolihaukka

Nuolihaukka on luokiteltu Suomessa silmälläpidettäväksi lajiksi. Nuolihaukka viihtyy rannoilla ja harjumänniköissä. Sen tärkeintä ravintoa ovat pesimäaikaan lintuvesien sudenkorennot. Pesimäpaikaksi riittää pieni peltojen ympäröimä metsäkumpare tai kapea rantametsäkaistale sopivan saalistusalueen lähellä. Laji tulee toimeen myös mökkirannoilla. Laji pesii vuodesta toiseen samoilla alueilla. Suomessa pesii 2000–3000 nuolihaukkaparia.

Nuolihaukka pesii säännöllisesti Ahulilla. Toinen nuolihaukkapari käy saalistelemassa Kirkkojärvellä, mutta pesii kaava-alueen ulkopuolella. Nuolihaukka ei ole herkkä ihmisen aiheuttamille häiriöille eikä sopivien saalistuskosteikoiden lähistöllä tapahtuville ympäristömuutoksille. Kaavan toteutuminen ei heikennä nuolihaukan pesimismahdollisuuksia kaava-alueella.

Sinirinta, sinisuohaukka

Kirkkojärven Natura-aluetta ja sen lähialueita pelkästään muuttoaikana hyödyntäviä EU:n lintudirektiivin lajeja ovat sinirinta ja sinisuohaukka. Sinirinnat oleskelevat muuttoaikoina rantapensaikoissa ja luhtarannoilla. Kaavan toteutuminen ei vaikuta sinirinnan viihtymiseen alueella, sillä sinirinnan suosimat rantaympäristöt tulevat kaavamääräyksellä suojelluiksi. Sinisuohaukka saalistee muuttoaikoina laajoilla peltoaukeilla ja kosteikkojen rannoilla. Kaavan toteutuminen vähentäisi sinisuohaukan saalistusmaita, koska osa peltoalasta rakennettaisiin. Suurin osa sinisuohaukalle soveliaasta alueesta säilyisi kuitenkin nykyisellään, joten kaavan vaikutus sinisuohaukkaan jäisi vähäiseksi.

Heinäkurppa

Heinäkurppa hävisi Suomen pesimälinnustosta 1900-luvun aika. Laji on nykyisin maassamme harvinainen syysvieras, jota tavataan rantojen laidunniityiltä sekä kosteilta pelloilta. Heinäkurppa on Kirkkojärven alueella jokavuotinen muuttovieras elo–syyskuussa. Lajin esiintyminen vaihtelee vuosittain mm. peltojen kosteus- ja viljelytilanteen vuoksi. Heinäkurppa on piilottelevien elintapojensa vuoksi vaikea havaita. Heinäkurppia on etsitty sopivilta biotoopeilta koko kaava-alueelta. Lajia on tavattu Herttualan peltoalueella ja Säckölänjärven rantapelloilla vuosittain 1–7 yksilöä. Suurin kerralla havaittu määrä (4) on Kylä-Aakkulan pelloilta.

Kaavan toteutuminen ei vaikuta heinäkurpan esiintymiseen Säckölänjärven rantapelloilla. Sen sijaan Herttualan kummatkin perinteiset heinäkurpan esiintymispellot menettäisivät merkityksensä kaavan toteutumisen myötä, joten kaava vähentäisi heinäkurpan muutonaikaisia ruokailualueita merkittävästi.

Sääksi

Sääksi eli kalasääski ei pesi Kirkkojärven Natura-alueella. Kalasääski on kuitenkin tavanomainen näky järvillä huhtikuun ja syyskuun alun välisenä aikana, sillä kaukanakin pesivät linnut käyvät saalistamassa alueen matalilta järvillä. Tavallisimmin kalasääsket käyvät

verottamassa Taivallamin kalakantoja. Taivallammilla kalasääskiä käy useita kertoja päivässä, mutta laji on jokapäiväinen myös Kirkkojärvellä.

Kaavan toteutuminen ei suoranaisesti heikentäisi kalasääsken saalistusmahdollisuuksia, mutta lisääntyvä häirintä ja tiiviin asuuntoalueen ilmaantuminen ruokailualueen lähituntumaan voivat vähentää kalasääsken ruokailua ja saalistusta Taivallammilla.

2.5.3. Natura-alueen ulkopuolelle keskittyvät lajit

Natura-tietolomakkeessa mainituista lajeista kahdeksan pesii Kirkkojärven Natura-rajauksen ulkopuolella. Lajit elävät lähiympäristön pelloilla ja metsissä, eivätkä useinkaan vieraile kosteikoilla. Osalle lajeista löytyy kelvollisia pesimäpaikkoja myös kosteikkojen varttuneista rantametsistä. Lajit ovat ampuhaukka, palokärki, peltosirkku, pikkulepinkäinen, pyy, ruisräikkä, tuulihaukka ja uuttukyyhky.

Ampuhaukka, palokärki, pyy ovat havumetsien lintuja, joiden kanta on Suomessa elinvoimainen, joskin taantuva. Tuulihaukka, ruisräikkä, uuttukyyhky, pikkulepinkäinen ja peltosirkku ovat maatalousympäristön lintuja, jotka viihtyvät parhaiten laajoilla, ympäristöltään monipuolisilla viljelyalueilla.

Palokärki, pyy

Pyitä ja palokärkiä pesii kaava-alueen reunaosien metsissä ilmeisesti vain yksi pari, ja niiden pesimäpiiri ulottunee kaava-alueen ulkopuolelle. Palokärjen ja pyyn säilyminen alueen linnustossa riippuu pesimäpaikkojen hakuista. Kaavaehdotuksen mukainen rakentaminen ei heikennä lajien elinmahdollisuuksia alueella, koska rakennusoikeutta ei osoiteta metsäalueille.

Ampuhaukka

Etelä-Suomessa harvinainen ampuhaukka pesinee alueella vain satunnaisesti. Ampuhaukka on pohjoinen lintu, joka pesii Etelä-Suomessa useimmiten suurten järvien rannoilla tai valoissa harjumänniköissä. Laji on luokiteltu taantumisensa takia silmälläpidettäväksi. Ampuhaukasta on tehty pesintään viittaavia havaintoja Hakalanperässä 1990-luvun alkuvuosina sekä Herttualassa kesällä 1999. Hakalanperän metsäalue on hakattu 1990-luvun puolivälissä, mutta ampuhaukka voi edelleen pesiä kaava-alueella, sillä laji ei häiriinny herkästi hakuista; pieni metsäsaareke, rantametsä tai pellonreunusmetsikkökin kelpaa pesäpaikaksi. Kaava ei todennäköisesti heikennä ampuhaukan elinmahdollisuuksia.

Tuulihaukka

Tuulihaukkapari pesii melko säännöllisesti Ahulilla ja toinen pari Tiihalassa. Parhaina myyrävuosina pareja on useampikin, mutta huonoimpina myyrävuosina laji ei pesi alueella ollenkaan. Tuulihaukka saalistelee pelloilla ja hakkuilla, mutta ei tule toimeen laajoilla, salaojitetuilla, yksipuolisesti viljellyillä peltoaukeilla. Tuulihaukka pesii rantametsissä, metsänlaiteilla ja pienissä, peltojen ympäröimissä metsätilkuissa. Silmälläpidettäväksi luokiteltu tuulihaukka on taantunut Suomessa viime vuosikymmeninä. Nykyinen pesimäkanta on 1000–2500 paria.

Tuulihaukka ei pesi taajamien lähialueilla ja karttaa maaseudullakin tiheään rakennettuja alueita. Kaavaehdotuksen mukaisen rakentamisen toteutuminen vähentää tuulihaukalle soveliaita saalistusmaita ja heikentää lajin elinmahdollisuuksia. Tuulihaukka ei todennäköisesti kuitenkaan häviä alueelta rakentamisen takia, mutta sen pesintä saattaa muuttua epäsäännöllisemmäksi ja keskimääräinen pesimäkanta sekä muutolla levähtävien yksilöiden määrä pienetä.

Ruisräikkä

Ruisrääkkä on maailmanlaajuisesti uhanalainen lintu, joka on Suomessa luokiteltu vaarantuneeksi. Ruisrääkkä pesii heinäpelloilla, apilanurmilla ja niityillä, toisinaan viljapelloissa ja kosteilla rantaniityillä. Yksi ruisrääkkäkoiras on tavattu useimmiten Herttualasta ja Tiihalasta, joskus myös Ahulin rantaniityltä. Säännöllisin ruisrääkkäreiviiri on viime vuosina sijainnut Herttualassa Kylä-Aakkulan pellolla, jossa kesällä 1999 oli lähekkäin kaksi reiviiriä. Ruisrääkän kanta on viime vuosina vaihdellut Suomessa 500 ja 1000 koiraan välillä (parien määrää ei tiedetä, koska naaraat eivät ääntele kuuluvasti ja laji on hyvin piilotteleva). Herttualan alueen rakentaminen vähentää ruisrääkälle soveliaita alueita, mutta laji ei ole vaarassa hävitä koko kaava-alueelta, sillä muut ruisrääkälle soveliaat alueet säilyvät. Kaavan toteutuessa alueen säännöllisin ruisrääkkäreiviiri häviää.

Uuttukyyhky

Uuttukyyhky on lounainen, alueellisesti uhanalainen lintulaji, joka on luokiteltu entisen Hämeen läänin alueella silmälläpidettäväksi. Uuttukyyhkystä on pesintään viittaavia havaintoja Herttualan–Leivin alueelta. Laji pesii mieluiten vanhoissa haavikoissa, jalopuulehdoissa tai kartanoiden pihapiireissä ja ruokailee pelloilla. Uuttukyyhky ei ole herkkä ihmisen aiheuttamille häiriöille, mutta kärsii pesintään soveltuvien kolopuiden hakkuista. Uuttukyyhkyjä pesii Suomessa 5000–8000 paria. Koska uuttukyyhkyn pesimäpaikkoja ei tiedetä ja lajin asema alueen pesimälinnustossa on epäselvä, ei kaavan vaikutuksia uuttukyyhkyyn voida arvioida. Lintuharrastajien keräämien tietojen perusteella uuttukyyhky ei kuulu nykyisin alueen pesimälinnustoon.

Pikkulepinkäinen, peltosirkku

Pikkulepinkäinen ja peltosirkku ovat EU:n lintudirektiivin lajeja, joiden kanta on Suomessa elinvoimainen, mutta taantunut. Pensaikkoisten avomaiden pikkulepinkäisiä pesi 1990-luvun puolivälissä eri puolilla kaava-alueita kymmenisen ja peltoaukeiden peltosirkkuja kahdeksisen paria. Pesimäpaikat vaihtelevat jonkin verran vuodesta toiseen, eivätkä lajit keskity mihinkään tiettyyn kaava-alueen osaan. Koska lajit pesivät hajallaan eri puolilla aluetta, suurin osa pesimäpaikoista säilyy kaavaehdotuksen mukaisesta rakentamisesta huolimatta. Kaava ei uhkaa lajien säilymistä alueen pesimälinnustossa.

Tuoreiden, tarkkojen laskentakarttojen puuttuessa kaavan vaikutusta parimääriin ei voida arvioida tarkoin. Herttualan alueella on viime vuosina sijainnut kolme peltosirkkureiviiriä, joista kaksi häviäisi kaavan toteutumisen myötä.

Kapustarinta

Kapustarinta on Kirkkojärven alueella muutonaikainen vieras, jota on toisinaan tavattu suurinakin parvina alueen pelloilla. Kapustarinnat ruokailevat muuttoaikana mieluiten rauhallisilla mullospelloilla ja veden vaivaamilla, kasvittomilla savipelloilla. Lajin suosimat peltolohkot voivat vaihdella vuodesta toiseen, vaikka lajin muutonaikaiset levähdysalueet ovat perinteisiä. Koska laajat peltoalueet jätetään kaavassa Herttualaa lukuun ottamatta kokonaan rakentamatta, kaavan toteutuminen ei heikennä merkittävästi kapustarinnan esiintymismahdollisuuksia kaava-alueella. Muutonaikainen lepäily Herttualan alueella kuitenkin loppunee kaavan toteutuessa.

2.5.4. Muut lintulajit

Edellä tarkasteltujen lajien lisäksi Natura-tietolomakkeella mainitaan *huuhkaja*, *kuikka*, *kaakkuri* ja *mehiläishaukka*. Linnustotietojen perusteella yksikään näistä ei ole pesinyt kaava-alueella.

1990-luvun puolivälissä huuhkaja pesi Mullastenvuorella Natura-alueen ulkopuolella, josta linnut kävivät usein saalistelemassa Leivin peltoalueella. Reviirin nykyistä tilaa ei ole tiedetä. Kaavan toteutuminen ei vaikuta huuhkajaan.

Kuikka ja kaakkuri levähtävät Kirkkojärvellä keväisin yleensä toukokuussa. Kuikkia on enimmillään havaittu n. 20 yksilöä ja kaakkureita n. 10 yksilöä. Lisäksi kaakkureita käy kesäöisin epäsäännöllisesti ruokailemassa Kirkkojärvellä. Syksyllä kumpikaan laji ei esiinny järvellä. Lisääntyvä häirintä ja veneily vähentäisivät kuikan ja kaakurin esiintymistä Natura-alueella.

Mehiläishaukka ei pesi alueella, mutta lähiseudulla pesivät yksilöt käyvät alueella toisinaan ruokailemassa.

2.6. MUUTTOLINNUILLE TÄRKEÄT PELTOALUEET

Muuttolinnuille erityisen tärkeitä peltoalueita ovat Kylä-Aakkulan ja Taivallammin välinen peltoaukea, Leivin peltoaukea sekä Säckölänjärven ja Kyläjärven rantapellot. Sekä Leivin peltoaukea sekä Säckölänjärven ja Kyläjärven rantapellot on merkitty MA-1-alueiksi. Kaavamerkintä turvaa näiden peltoalueiden säilymisen maatalouskäytössä. Koska myöskään alueiden lähelle ei osoiteta uutta asutusta, alueet säilyvät muuttolinnuille soveliaina, mikäli alueelle ei osoiteta virkistyskäyttöä. Alueella oleskelee muuttoaikoina mm. kapustarintoja.

Kylä-Aakkulan peltoalueen eteläosaan jää yhtenäisen noin 200 m leveä peltoalue. Tämä jäljelle jäävä peltoalue ei ole kuitenkaan kokonaan lintujen käytössä, koska linnut pitävät turvallista etäisyyttä tiheään asutukseen ja sen aiheuttamaan häiriöön. Peltoalueen reunoille, Taivallammin puoleista osaa lukuun ottamatta, on kaavassa merkitty ulkoilureitti. Ulkoilureitin käyttö tulee myös lisäämään muuttolinnuille aiheutuvaa häiriötä. Tämän vuoksi muuttolintujen käyttöön jäävä peltopinta-ala on huomattavasti pienempi kuin kaavaan maatalouskäyttöön varattu alue.

Kylä-Aakkulan peltoaukeat ovat olleet 1990-luvulla maakunnallisesti tärkein lintujen muutonaikainen levähdys- ja ruokailualue. Kapustarinta, sepelkyyhky, keltavästäräkki, kottarainen ja järripeippo ovat lajeja, joita kertyy Kylä-Aakkulan peltoalueille merkittäviä määriä. Alueelle suurin parvin kerääntyvistä lintulajeista kapustarinta kuuluu EU:n lintudirektiivin lajeihin. Kaavan toteutumisen myötä Kylä-Aakkula menettää arvonsa maakunnallisesti tärkeänä lintujen muutonaikaisena levähdysalueena, mutta alueen merkitys lintujen levähdyspaikkana ei häviä kokonaan.

2.7. LÄHDEAINEISTO

Lagerström, M. 1989: Kangasalan Kirkkojärven pesimis- ja muuttoaikainen linnusto 13 s. Tampereen Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Lagerström, M. 1996: Kangasalan Ahulin pesimälinnusto 4 s. Pirkanmaan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Lagerström, M. 1997: Kangasalan Kirkkojärven ja Taivallammin pesimälinnustot 1997. 9 s. Pirkanmaan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Lammi, E ja Nironen, M. 1998: Maankäyttöluonnosten luontovaikutukset. Lintuvesien osayleiskaava, raportti 6 B. Kangasalan kunta.

Lehtiniemi, T. 1996: Kangasalan lintuvesialueen linnusto. 10 s. Käsikirjoitus.

Taulukko. Tiivistelmä kaavaehdotuksen toteutumisen vaikutuksista Kirkkojärven kaava-alueen lintudirektiivin lajeihin. Uhanalaisiksi luokitellut lajit on merkitty *kursiivilla*.

Laji	Status P = pesimälaji S = satunnais- vieras M = muuttovieras R = ruokavieras ? = ei tiedetä	Elinympäristö N = Natura-alue U = Natura-alueen ulkopuolinen alue	Kaavan arvioitu vaikutus 0 = ei vaikutusta tai todennäköisesti ei vaikutusta – = heikentää merkittävästi, laji saattaa pitkällä aikavälillä hävitä alueelta (-) = heikentää, mutta ei uhkaa lajin säilymistä alueella ? = ei voida arvioida	Kannan heikentymisen tärkein syy
Ampuhaukka	P	U	0	
Huuhkaja	?	U	0	
Heinäkurppa	M	U	(-)	Peltoalueen rakentaminen
Kaakkuri	M		(-)	Veneilyn lisääntyminen
Kalatiira	M	N	0	
Kapustarinta	M	U	(-)	Peltoalueen rakentaminen
Kaulushaikara	P	N	(-)	Häirinnän lis. rannoilla
Kirjokerttu	S			
Kuikka	M	U	(-)	Veneilyn lisääntyminen
Kurki	P	N	0	
Lapintiira	S			
Laulujoutsen	M	N	(-)	Häirinnän lis. rannoilla
Liro	M	N	(-)	Häirinnän lis. rannoilla
Luhtahuitti	P	N	0	
Mehiläishaukka	?	U	?	
Mustakurkku-uikku	M	N	0	
Nuolihaukka	P	N, U	0	
Palokärki	P	U	0	
Peltosirkku	P	U	(-)	Peltoalueen rakentaminen
Pikkulepinkäinen	P	U	0	
Pikkutikka	P	N, U	–	Metsien hoito
Pyrstötäinen	P	N, U	–	Metsien hoito
Pyy	P	U	0	
Räyskä	S			
Ruisräikkä	P	U, (N)	(-)	Peltoalueen rakentaminen
Ruskosuohaukka	P	N	(-)	Peltoalueen rakentaminen
Sinirinta	M	N, U	0	
Sinisuohaukka	M	N, U	(-)	Peltoalueen rakentaminen
Suokukko	M	N	(-)	Häirinnän lis. rannoilla
Suopöllö	S			

Sääksi	R	N	0	
Tuulihaukka	P	U	(-)	Peltoalueen rakentaminen
Uivelo	M	N	(-)	Veneilyn lisääntyminen
Uuttukyyhky	P?	U	0	
Vesipääsky	M	N		

3. OSALLISTUMINEN

3.1. KAAVAPROSESSI

Uusi maankäyttö- ja rakennuslaki on tuonut merkittäviä muutoksia maankäytön suunnitteluun ja rakentamiseen. Olennaista on suunnitteluprosessin avoimuuden ja vuorovaikutteisuuden lisääminen. Kaavojen vaikutusten arvioinnin ja osallistumisen suunnittelu tulee tehdä jo prosessin alkuvaiheessa. Näitä vaatimuksia Lintuvesien osayleiskaavassa on jo pyritty toteuttamaan valmistelun alusta lähtien osallistumis- ja vaikutusten arviointiohjelman kautta. Myös kunnallinen kaavoitusta ja maankäyttöä koskeva itsenäinen päätösvalta laajenee uuden lain myötä.

Osayleiskaavan laatimisvaiheessa on käyty laajoja kansalaisten ja viranomaisten kuulemis- ja osallistumiskierroksia, joista on valmistunut useita raportteja. Seuraavassa kappaleessa on yhteenvetona osallistumisen vaikutuksista lintuvesien kaavan suunnitteluun.

3.2. LAATIMISVAIHEEN KUULEMINEN

Työn alkuvaiheessa muodostettiin ohjausryhmä (keskeiset viranomaiset) ja seurantaryhmä (yhdistyksiä, järjestöjä). Lausuntoryhmään kuului kunnan toimielimiä ja eri viranomaisia. Tavoitteena oli laatia vaiheraportteja suunnittelusta ja palautteesta, joita onkin syntynyt kahdeksan kappaletta ennen tätä loppuraporttia. Jokaisen raportin lopussa on ollut palautelomake, joita on palautettu ympäristöosastolle.

Raportissa 4 esitetyn arviointiohjelman tarkoituksena oli julkisen keskustelun herättäminen. Vaikutusten arviointiohjelmassa laadittiin viisi alustavaa maankäytön rakennemallia. Näistä malleista saatiin lausuntoja ja palautetta ensimmäisen kuulemiskierroksen, kansalaisosallistumisvaiheen, aikana helmi-maaliskuussa 1997. Ks. Raportti 5, Ensimmäinen palauteraportti.

Palautteen pohjalta muodostettiin neljä maankäyttömallia ja järjestettiin toinen asiantuntijavaiheen kuulemiskierros. Mallien vaikutuksia arvioitiin ja tehtiin vertailuja kunnan vastualueiden asiantuntijoiden toimesta. Ohjausryhmä lisäsi vielä neljännen mallin eli nollavaihtoehdon ja totesi, että vaikutusten arviointi tulisi tehdä moottoritien kanssa ja ilman. Neljä maankäytön vaihtoehtoa ja niiden vaikutusten arvioinnit olivat yleisesti nähtävillä syyslokakuussa 1998. Näistä malleista ja arvioinneista kerättiin palautetta. Ks. Raportti 7, Toinen palauteraportti.

Toisen kuulemiskierroksen tuloksena suunnittelun ongelmat ja arvoristiriidat lieventyivät, mutta ne eivät poistuneet. Ongelmat keskittyivät edelleen Kirkkojärven itäpuolisille alueille, missä törmäsivät ennen muuta luonnonsuojelun ja rakentamisen intressit. Yleisimpänä näkemyksenä oli, että muodostettaisiin kompromissi kahdesta tai useammasta vaihtoehdosta.

Osayleiskaavaehdotuksen laatiminen käynnisti kolmannen kuulemiskierroksen. Osayleiskaavaehdotus asetettiin virallisesti nähtäville kunnanhallituksen käsittelyn jälkeen. Lausuntokierros viranomaisille ja Natura 2000 -verkoston maanomistajille on esitetty tässä raportissa. Luonnonsuojelulain kuulemismenettely on sisällytetty tässä rakennuslain mukaiseen kuulemismenettelyyn.

4. KOLMAS KUULEMISKIERROS

4.1. PALAUTE

Lintuvesien osayleiskaavaehdotus oli virallisesti nähtävillä Kangasalan kunnassa 1.-31.12.1999. Nähtävilläolon loppuun mennessä saapui ympäristöosastolle 6 muistutusta. Seuraavassa tiivistelmät muistutuksista ja lausunnoista (leipäteksti) sekä kaavoituksen kommentit (kursiivilla).

Kaavaehdotukseen on tehty joitakin pieniä muutoksia lausuntojen, kommenttien ja viranomaisneuvottelun keskustelun perusteella.

4.2. MUISTUTUKSET (6)

1. Kangasalan luonnonsuojeluyhdistys ry 30.12.1999 (saap. 30.12.1999)

Yhdistys katsoo, että ehdotuksen lähtökohdissa voi havaita kulttuurimaisemien ja lintualueen huomioimisen ja säilyttämisen. Kaavaehdotuksen katsotaan edustavan kompromissia, joka vaikuttaa peruuttamattomasti alueen linnustoon.

Yhdistys esittää ehdotukseen seuraavia muutoksia:

1. Ehdotuksessa tulisi erotella lintu- ja kulttuurimaisemapellot ja luoda niille omat sisältönsä. Kaavamääräyksiin tulisi sisällyttää lintujen ruokailupeltojen luonnonmukainen viljely ja viljeltävät lajit. Lintujärviä yhdistävät laskuojat (Ahulia lukuunottamatta) tulisi merkitä samoin kuin järvet eli luonnonsuojelualueeksi SL-1 -merkinnällä, jolla luotaisiin ekologinen käytävä järvien välille.

1. Kulttuurimaisemat ja linnuille tärkeät peltoalueet ovat suurelta osin samoja alueita, erottelua on kuitenkin tehty jossain määrin. Tärkeimmät lintujen pesimä- ja ruokailualueet on lähinnä merkitty määräyksillä MA-1 ja MY. Tärkeät avoimet kulttuurimaisemapellot taas merkinnällä MA. Monessa kohdin nämä alueet ovat kummankin asian kannalta tärkeitä.

Ympäristöministeriöstä saatujen ohjeiden mukaan on katsottu, että maanomistajaa ei voi määrätä edes peltojensa viljelemiseen, joten lajikkeiden määrääminen ei voi tulla kysymykseen. Peltojen säilyminen viljeltynä on erittäin toivottavaa.

On katsottu, että laskuojat eivät ole niin merkittäviä luonnonsuojelun kannalta, että luonnonsuojelualueen laajentaminen niihin olisi tarpeen.

2. Vaikka asuinalue Herttualassa jättää vapaita peltoalueita, asukasmäärän suuruus aiheuttaa monenlaisia häiriöitä (esim. autoliikenne ja vapaa-ajan liikkuminen). Yhdistys ehdottaa kylämäisen asutuksen sijoittamista Herttualaan. Vesihuolto tulisi kuitenkin järjestää alueella kunnallisesti. Ainoastaan kylämäinen asutus kaava-alueella antaisi uutta imagoa luonnonläheisestä asumisesta. Luontomatkailua halutaan kehitettävän ja toivotaan Herttualan

toteuttamista tästä näkökulmasta. Esitetään virkistysreitit tai luontopolun suuntaamista myös Keisarinharjun suuntaan häiriövaikutusten poistamiseksi.

2. Lintujen kannalta merkittävämpää on asuinalueen eteläpuolelle jäävän peltoalueen koko kuin asukkaiden määrä alueella. Asukkaiden aiheuttama häiriö pyritään suuntaamaan siten, että haittavaikutukset linnuille jäisivät mahdollisimman vähäisiksi. Jotta vesi- ja jätevesihuolto tulisi kunnalle kannattavaksi rakentaa, kunnallistekniikan liittyvien määrä tulee olla tarpeeksi suuri. Luontomatkailemista voidaan kaava-alueella jatkossa kehittää, samoin luonnonläheisen asumisen imagoa. Virkistysreittejä on pyritty osayleiskaavassa ohjaamaan pohjoiseen mm. Mäyrävuoren suuntaan.

2. Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys ry 27.12. 1999 (saap. 29.12. 1999)

Yhdistys vaatii, ettei osayleiskaavaa toteuteta nykyisen suunnitelman mukaisesti, vaan luonnon, lintujen, kansainvälisesti tärkeän lintualueen ja Natura 2000 -alueen säilymistä kannalta kestävä ratkaisuna. Yhdistys huomauttaa, että kaavan toteutuessa luonnonsuojelulain 66 §:n tavoitteet eivät toteudu ja kaava on lainvastainen. Ehdotus toteutuessaan tulee vähentämään alueen linnustollista arvoa, lintujen ruokailualueet pienenevät, häirintä ja virkistystoiminta lisääntyvät. Natura 2000 -alueen linnustollinen merkitys vähenee ja Pirkanmaa menettää ainoan kansainvälisesti tärkeän lintualueensa (IBA).

Yhdistys paheksuu, ettei suunnitelmassa ole poistettu luontovaikutusten arvioinnissa poistettavaksi ehdotettuja rakennusalueita. Lintuvesialueella tulisi huomioida valtioneuvoston päätösluonnoksen tavoite edistää hyvien ja laajojen yhtenäisten peltoalueiden säilymisestä viljelykäytössä.

Kangasalan kaavoitustoimen ei katsota edes harkinnan muihin vaihtoehtoihin kuin Herttualan rakentamista kunnan maanomistuksen vuoksi. Yhdistys vaatii, että taloudelliset edut eivät saa nousta luonnon säilymistä tärkeämmäksi. Valtaosalle aluetta ei myönnetä rakennusoikeutta alueen linnustolliseen merkitykseen vedoten, mutta kunta aikoo rakennuttaa omat maaomistuksensa.

Kaavaselostuksesta on poimittu useita yhdistyksen epäkohdiksi katsomia lauseita, joita on kommentoitu muistutuksen osassa 2.

Osayleiskaavaehdotuksen luonnonarvoihin kohdistuvat vaikutukset on arvioitu. Tässä arvioinnissa mainitaan, että Natura 2000 -alueen järvien välittömään läheisyyteen ei osoiteta uudisrakentamista ja kaavamääräykset pyrkivät säilyttämään linnuston kannalta tärkeät peltoalueet maatalouskäytössä. Kylä-Aakkulan ja Taivallammin välinen peltoaukean eteläosa on todennäköisesti riittävä muille kuin kaikkein arimmille muuttolinnoille.

Luontovaikutusten arvioinnissa merkityistä poistettavista rakennusalueista on poistettu suurin osa (Raportti 6, liite 5b ja Kaavaselostus liite 4).

Laadintatyössä on ollut vaikeutena sovittaa yhteen erilaiset intressinäkökulmat ja muodostaa mahdollisimman paljon eri osapuolia tyydyttävä ratkaisu. Asutuksen laajentaminen Herttualaan v. 1992 taajamien osayleiskaavan mukaisesti on ollut näistä yksi näkökulma.

Tiivis pientalorakentaminen lähelle kunnan keskustaa on edullista liikenteen, lyhyiden välimatkojen, palveluiden ja kunnallistekniikan kannalta. Alue myös vähentää rakentamispainetta kulttuuriympäristön kannalta tärkeimmiltä paikoilta kaava-alueella. Rakentamisvaiheessa on häiriö minimoitava rakentamalla alue mahdollisimman nopeasti. Lisäksi ks. Pirkanmaan ympäristökeskuksen lausunto.

3. BirdLife Suomi ry 21.12. 1999 (saap. 23.12. 1999)

BirdLife Suomen mielestä lintuvesien osayleiskaava on luonnonsuojelulain ja lintu- ja luontodirektiivien vastainen ja se vaatii, että kaavaa ei toteuteta ehdotuksen mukaisesti. Lintujärvien alue on yksi Suomen tärkeimmistä lintualueista ja tämä ehdotus muuttaisi aluetta lintujen kannalta huonommaksi ja vähentäisi niiden määrää. Tärkeät lintu- ja luontokohteet pitäisi säilyttää vähintään nykyisellä tasollaan.

Alueelle on sijoitettu tiheää asutusta, ja uusien asukkaiden aiheuttama häiriö, virkistystoiminta ja natura-alueiden pirstoutuminen laskevat alueen linnustollista arvoa. Taloudelliset edut eivät saisi nousta luonnonarvojen säilymisen edelle tällaisessa arvokkaassa lintukohteessa.

Huomautetaan myös, että valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa mainitaan tavoitteena seuraava lause: Erityisesti hyvien ja laajojen yhtenäisten peltoalueiden säilymistä viljelykäytössä edistetään.

Kaavoitustyössä on pyritty ottamaan huomioon kyseiset asiat, joita BirdLife Suomi muistutuksessaan esittää. Lintuarvojen ja kulttuuriympäristön vaaliminen ovat olleet laadittaessa yhtenä tärkeimmistä tekijöistä. Laadintatyössä on ollut kuitenkin vaikeutena sovittaa yhteen erilaiset intressinäkökulmat.

Tavoitteena on ollut asutuksen sijoittaminen pientaloalueille ja kylämaisille alueille juuri siksi, että peltoalueita jäisi avoimiksi kulttuuriympäristön ja lintujen kannalta. Tiivis pientalorakentaminen lähelle kunnan keskustaa on edullista liikenteen, lyhyiden välimatkojen, palveluiden ja kunnallistekniikan kannalta. Se myös vähentää rakentamispaineita muualla kaava-alueella, joka sijaitsee aivan keskustan tuntumassa.

Luontovaikutusten arvioinnissa mainitaan, että AP-1 -alueen eteläpuolelle jäävä peltoaukean koko on todennäköisesti riittävä muille kuin kaikkein arimmille muuttolinnuille. Virkistyskäyttöä ja rakentamista pyritään alueella ohjaamaan siten, että siitä ei aiheutuisi linnuille haittaa. Lisäksi ks. Pirkanmaan ympäristökeskuksen lausunto.

4. Pekka ja Päivi Joutsiniemi 28.12. 1999 (saap. 28.12. 1999)

1. Lusikkalan tila 1:19

Lusikkalan tilasta vaaditaan siirrettävän MA-1 -alueesta osa AT-2 -alueeksi, jotta tilalle saataisiin 4-5 rakennuspaikkaa.

1. Lusikkalan tila rajautuu Kirkkojärven Natura-alueeseen. Alue on myös yksi tärkeimmistä lintujen levähdyspaikoista kaava-alueella. Laikkolannokan luonnonsuojelualue Lusikkalan tilan peltoaukean länsipuolella on määritelty perinnemaisemaksi Vesi- ja ympäristöhallituksen 1990-luvulla organisoimassa perinnemaisemien inventoinnissa. (Raportti 2A, s.28). Lusikkalan tilalle on osoitettu AT-2 -aluetta tilan eteläosaan, jonne on mahdollista sijoittaa yksi rakennuspaikka.

2. Joutsiniemen tila 1:85

MA-1 -alue vaaditaan muutettavaksi MA -alueeksi Säckölänjärven ranta-alueita lukuunottamatta. Erikseen sovittavaan paikkaan olisi myös saatava AT-2 -aluetta. Rakennusoikeutta halutaan lisätä tilan pinta-alan edellyttämä määrä.

2. MA-1 -alueiksi merkityt peltoalueet, jotka sijaitsevat Säckölänjärven ja Kyläjärven ympärillä ja Roineen rannassa ovat maisemallisesti ja linnustollisesti arvokkaita. Joutsiniemen tilalle on osoitettu AT-2 -aluetta tilan luoteisosaan, jonne on mahdollista sijoittaa kaksi uutta rakennuspaikkaa.

3. Katilan tila 3:146

Todetaan, että Katilan tila on pääosin MA -aluetta ja tilalle vaaditaan rakennuspaikkoja Herttualantien varteen.

3. Säckölänjärven ja Taivallammin välinen on tärkeä ja vaikuttava avoin peltomaisema, joka Katilan edustavan tilakeskuksen kanssa muodostaa tärkeän osan maakunnallisesti merkittävästä kulttuurimaisemasta. Tilasta osuu Herttualantien varteen ainoastaan pohjoisin nurkka. Taivallammentien varressa voidaan laajentaa AP-1 -aluetta Katilan tilan alueelle.

Tiloja tarkastellaan Pekka ja Päivi Joutsiniemen omistamien maiden kokonaisuutena. Tilojen rakennusoikeutta on selvitetty myös rantaosayleiskaavassa ja Joutsiniemen rantakaavassa.

5. Juha Nuortama 30.12. 1999 (saap. 31.12. 1999)

Asemakaavaluonnokseen merkitty uusi tielinja esitetään muistutuksessa muutettavaksi nykyisen Taivallammentien paikalle. Koko Notkolan tilan 4:39 pinta-ala tulisi olla kaavoitettu rakentamiselle ja nyt asuinkäytössä oleva tontti tulisi säilyttää muita isompana. Tilalle ehdotetaan kaavoitettavaksi 12 rakennuspaikkaa. Huomautetaan myös, että Herttualantien ja uuden tielinjauksen korkeutta tulisi laskea tai siirtää tietä kauemmaksi nykyisen asuintontin rajalta.

Muistutuksessa käsitellään asemakaavaluonnosta, jonka tarkempi laatiminen tulee ajankohtaiseksi vasta kun Lintuvesien osayleiskaava on hyväksytty. Esitykset sijoittuvat osayleiskaavan AP-1 -alueen sisälle, joten muistutuksen esitykset eivät siis vaikuta osayleiskaavan sisältöön. Ehdotukset pyritään ottamaan huomioon kun asemakaavaa ryhdytään laatimaan.

6. Minna Paananen ja Jari Mäenpää 28.12. 1999 (saap. 31.12. 1999)

1. Muistutuksessa vaaditaan AP-1 -alueen siirtämistä Jokioisten suuntaan, pois Kylä-Aakkulantien varresta ja sen itäpuolelta. (Liitteenä kartta ehdotetuista AP-1 -alueen rajoista). Vaatimusta perustellaan Herttualan eteläisen peltoalueen (MA-1) pienuudella ja asumisesta tulevilla häiriötekijöillä, jotka vaikuttavat haitallisesti lintuihin. Jokioisten suuntaa perustellaan sillä, että linnut eivät viihdy vilkkaan tien varrella ja alueelta on hyvä yhteys valtatielle 12.

1. Luonnosvaiheen vaihtoehtojen vaikutusten arvioinnin ja palautteen pohjalta valittiin jatkokehittelyn pohjaksi vaihtoehdot B/Kylä ja C/Herttuuala. Vaihtoehto D/Jokioinen katsottiin olevan kauempana Kirkonkylän keskustasta ja palveluista. Ongelmana nähtiin myös tien aiheuttama melu asuinalueelle.

Tiivis pientalorakentaminen lähelle kunnan keskustaa on edullista liikenteen, lyhyiden välimatkojen, palveluiden ja kunnallistekniikan kannalta.

Luontovaikutusten arvioinnissa mainitaan, että AP-1 -alueen eteläpuolelle jäävä peltoaukean koko on todennäköisesti riittävä muille kuin kaikkein arimmille muuttolinnuille. Virkistyskäyttöä pyritään alueella ohjaamaan siten, että linnuille ei siitä aiheudu haittaa.

2. Kirkkojärven ranta-alueita vaaditaan kokonaan rauhoitettavaksi rakentamiselta. Alue ei muistuttajien mielestä kestä vähäisintäkään lisäasutusta, etteikö se haittaisi ranta-alueen luontoa ja lintujen pesimärauhaa.

2. Kirkkojärven rantaan ei ole osoitettu lisäasutusta.

4.3. LAUSUNNOT NATURA 2000 -VERKOSTON MAANOMISTAJILTA (16)

1. Irja Yrjölä 23.12. 1999 (saap. 28.12. 1999)

Koivikon tilalle 4:0 on kaavan laatimisvaiheessa merkitty yksi rantarakentamispaikka, ehdotuksessa sitä ei ole, ja se haluttaisiin siihen merkitä.

Mitoitustarkastelussa tilalle on merkitty 3 uutta rakennuspaikkaa, jotka on ohjeellisesti sijoitettu AT-2 -alueelle. Rantaosayleiskaavassa ei rantarakentamispaikkaa ole osoitettu, joten sitä ei ole tässäkään kaavassa osoiteta, sillä tila rajoittuu Natura 2000 -alueeseen, Ahulijärveen.

2. Ilkka Lempiö 29.12. 1999 (saap. 29.12. 1999)

Onko kaavaehdotuksessa huomioitu Ritvalan tilan 47:6 omistusoikeuksien muuttuminen?

Ritvalan Tiihalantien pohjoispuolinen asuinpaikka voidaan merkitä osayleiskaavaan nykyisenä rakennuspaikkana, jota on mahdollista laajentaa, korjata, rakentaa uudisrakennus tai talousrakennuksia olemassa olevan rakennuksen yhteyteen.

3. Pentti Uotila 30.12. 1999 (saap. 3.1. 2000)

Penttilä tilalle 47:7 vaaditaan rakennuspaikan muodostamisoikeutta Tiihalantien pohjoispuolelle.

Rantaosayleiskaavan kantatilatarkastelun mukaan ei rakennusoikeutta enää olisi jäljellä Penttilän tilalla (s. 29 rekisterinumero, ROYK), jolloin uusia rakennuspaikkoja ei muodosteta.

4. Tuula Huotari, Hannu Takala, Mauno Takala 27.12. 1999 (saap. 4.1. 2000)

Laaksolan tilasta 6:9 on pidätetty määrää 1 ha, joka merkittiin RA-2 alueen itäpuolelle. Pyydetään ko. tontin merkitsemistä RA-alueeksi.

Tontista suuri osa kuuluu Natura 2000- verkostoon. Osayleiskaava-alueella rantarakentaminen on merkitty rantaosayleiskaavan tai rantakaavojen mukaisesti.

5. Matti Linnamaa 28.12. 1999 (saap. 21.1. 2000)

Kuujaankiven alueelle on osoitettu liian monta rakennuspaikkaa. Maatalouselinkeinon turvaaminen ja mahdollinen laajentuminen tulee ottaa huomioon. Prinssin pellolle suunniteltu kevyen liikenteen reitti tulee poistaa, sillä viljeltävää peltoa pirstoutuu. Reitin tulisi kulkea aivan pellon reunaan ja Prinssin talouskeskuksen pohjoispuolelta.

Tontin vähimmäiskoon tulee olla AT-2 -alueella 5000 m², jolloin on katsottu, että rakentamisesta ei tule liian tiivistä. Uusien paikkojen rakentuminen on täysin riippuvainen maanomistajien tahdosta niiden muodostamiseen.

Prinssin peltoja ei haluta pirstoa. Kevyen liikenteen reitti voidaan muuttaa kulkemaan suunnitellulle alikululle pellon reunaan pitkin ja osa reitistä poistaa.

6. Hilja, Antti, Kyösti, Hilkka ja Risto Lempiö 25.1.2000 (saap. 27.1.2000)

Rantamalan tila 47:1 on tarkoitus pitää asuttuna, kaavaehdotusta ei hyväksytä. Rakennusoikeus katsotaan menetetyksi. MA-1 -alue on liian suuri ja SL-1 -alue laajentuu tilan kohdalla.

Kaavassa käytetyn mitoituksen mukaan tilalle on oikeus rakentaa kaksi rakennuspaikkaa, ja ne on jo rakennettu. Uusia rakennuspaikkoja ei ole mahdollista tilalle muodostaa, ainoastaan voidaan rakentaa talouskeskukseen tarvittavia maa- ja metsätalouteen liittyviä rakennuksia ja vähäistä asutusta kaavamääräyksen mukaan. Talouskeskuksessa saa siis olla yksi

ympärivuotiseen asumiseen tarkoitettu rakennus. MA-1 -alue on osa merkittävää maisemakokonaisuutta ja lintualuetta. SL-1 -alue on merkitty Natura 2000 -ehdotuksen rajojen mukaan.

7. Ilkka Salokangas 26.1. 2000 (saap. 28.1. 2000)

Herttualaan on sijoitettu alueen viihtyvyydestä ja luonnonarvoista piittaamatta aivan liikaa asukkaita. Suunnittelun lähtökohtana on ollut pelkästään saada mahdollisimman paljon uusia veronmaksajia, niinpä tontit ovat todella pieniä. Purku- ja rakennuskielto ym. muita käsittämättömiä kaavamääräyksiä sisältyy kaavaan.

Maankäyttö- ja rakennuslaissa 127 § jokaiseen asemakaava-alueella purettavaan rakennukseen on haettava lupa. Lupa on myös tarpeen, jos yleiskaavassa niin määrätään. Osayleiskaava-alueella on ollut tavoitteena kulttuuriympäristöjen säilyminen, jolloin on perusteltua, että vaaditaan lupa arvokkaiden rakennuksien purkamiseen.

8. Tuula Haltia 28.1. 2000 (saap. 28.1. 2000)

Kaavarajaa olisi muutettava siten, että siihen sisältyisi myös Paavolan tilan 1:90 pohjoispuolella oleva hyvin rakentamiseen sopiva alue. Sanotaan, että tilalle ei ole osoitettu kaikkea mitoituslaskelman mukaista rakennusoikeutta ja vaaditaan tilan alueelle kaavoitettavan pientaloasutusta tasapuolisuuden nimissä.

Kopolanniemen merkintää MA-1 -alueena vaaditaan poistettavaksi, perusteluina määräys alueen ylläpitämisestä maanomistajan kustannuksin. Suunnitelma johtaisi maanomistajan taloudellisen aseman kohtuuttomaan heikentymiseen. Jälkipolvia sidotaan liikaa rajoituksilla.

Vaaditaan, että kaava olisi asetettava uudelleen virallisesti nähtäville, sillä kartassa ei ole näkyvillä kiinteistörajaja tai -tunnuksia.

Aiemmissa kaavoissa osoitettuja AP-rakennusoikeuksia on tarkasteltava uudelleen Natura-ohjelman maankäyttörajojen perusteella, muutoin osayleiskaava merkityksellisesti heikentää Natura-alueen luonnonarvoja.

Kylämäisiä alueita on sijoitettu maisemallisesti perusteltuihin kohtiin ja/tai alueille, joissa asutusta on jo vanhastaan ja/tai joissa olemassaolevan asutuksen pääasiallisena elinkeinona ei ole maatalous.

Paavolan tilalle on mitoituksen mukaan mahdollisuus rakentaa 4 uutta rakennuspaikkaa.

Karttaan on merkitty 3 ohjeellista rakennuspaikan sijaintia, neljäs voidaan rakentaa osoittamattomalle paikalle AT-2 -alueelle.

AP-alue tilalla 1:178, kuuluu vahvistettavana olevaan rantakaavaan, eikä kuulu lintuvesien osayleiskaava-alueeseen, samoin kuin Ahulin etelärannalla sijaitsevat rakennuspaikat.

Kaakkoiskulmassa oleva AT-2 -alue on taas merkitty vahvistetun Liuksialan rantakaavan mukaisesti.

MA-1 -määräys ei määrää maanomistajaa ylläpitämään aluetta sen nykytilassa, se on kuitenkin toivottavaa. Myöskään määräys ei kiellä puiden kaatamista vaan velvoittaa hakemaan siihen maisematyöluvan, joka harkitaan erikseen. Alueelle ei saa rakentaa, sillä selvityksissä sanotaan, että alue tulisi luonnonsuojelullisista syistä jättää rakentamatta.

Lintuvesien osayleiskaavaehdotuksen vaikutukset lintudirektiivin liitteen I lajeihin -selvitys: Ahulin pohjoisrannan niemi on merkitty MA-1 -alueeksi. Kaavamerkintä turvaa alueen säilymisen rakentamattomana. Maisemaa muuttaviin toimenpiteisiin, kuten puiden kaatoon tarvitaan kunnan myöntämä maisematyöluva.

Maanomistajille toimitetuissa kartoissa on näkyvillä kiinteistörajat, mutta ei kiinteistötunnuksia.

9. Timo Oksanen 30.1. 2000 (saap. 31.1. 2000)

1. Virolan tilan elinkelpoisuus halutaan turvata, ei hyväksytä määräysvallan ja omistusoikeuden rajoittamista. Maa- ja metsätalouden harjoittaminen tarkoittaa myös puutarhaa ja muuta tilanpitoa ylläpitävää toimintaa.

2. SL-1 -alueilla joudutaan aika ajoin tekemään pienempiä maanrakennustöitä, salaojien laskujen ja vedenottamon aukipitämiset, järvien välisen laskuojan aukipitäminen, kotirannan kunnossa pitäminen, maisemanhoito pusikoitumisen estämiseksi, puuston määrän säätely maiseman kauneuden takia. Tämä haluttaisiin säilyttää omassa hallinnassa ilman lupakäytäntöjä. Järvien suojelemiseksi on kaivettu yläpuolelta valuvien öljy- tai muiden vahinkojen suojaksi rantaan suoja-altaat, jotka vaativat joskus huoltoa.

2. SL-1 -merkintä noudattelee Natura 2000 -verkostoon ehdotettujen alueiden rajoja. Toimenpiteet alueella edellyttävät maisematyöluvan hakemista, kunnes luonnonsuojelualue on perustettu. Näin halutaan suojella arvokas alue, joka kuuluu lintuvesien suojeluohjelmaan, ennen luonnonsuojelualueeksi perustamista. Maisematyöluva tulee hankkia muista kuin vähäisistä hankkeista. Vähäiset toimenpiteet voidaan siis jatkossakin suorittaa ilman lupaa (mm. ojien aukipitäminen, pusikoiden raivaus).

3. Tiihalan VPK:n vaja ja Virolan talouskeskus on merkitty sr-2 -merkinnällä. Vanhojen talojen ylläpito on kallista ja työlästä, ei haluta ylimääräistä byrokratiaa lupamenettelyineen.

3. SR-2 -merkinnän saaneet rakennukset ovat paikallisesti merkittäviä ja niiden säilyminen on toivottavaa. Merkintä mahdollistaa avustusten saamisen kunnossapitoon. Purkamiseen tulee hakea lupa, mikä on maankäyttö- ja rakennuslain hengen mukaista.

4. MA -alueet: Peltoalueet pyritään säilyttämään kaavaehdotuksen mukaisesti peltona ja avoimina. Rakentaminen pyritään myös mahdollisuuksien mukaan sijoittamaan olemassa olevan tilan rakennuskannan läheisyyteen, myös mahdollinen asumisreservi. Alueita ei ole tarkoitus metsittää.

5. MA-1 -alueet: Alueella sijaitsee pehmeikköä, jota ei voi viljellä ja joka pyrkii kasvamaan ryteiköksi. Tätä aluetta täytyy maisemallisista syistä hoitaa jatkuvasti, siksi halutaan että puuston hoito on omassa hallussa. Kyljärven ja Säckölänjärven välissä on laskuoja, joka kasvaa umpeen. Oja täytyisi saada pitää auki ilman lupakiemuroita.

4. ja 5. MA ja MA-1 -alueet: On hyvä, että alueen maisemaa on hoidettu ja halutaan hoitaa jatkossakin. Maisematyöluva tulee hankkia muista kuin vähäisistä hankkeista. Vähäiset toimenpiteet voidaan siis jatkossakin suorittaa ilman lupaa (mm. ojien aukipitäminen, pusikoiden raivaus).

10. Ilmari Wigren 31.1. 2000 (saap. 31.1. 2000)

Kaavaehdotusta vastustetaan. Lauvalan tilan 3:115 tilukset tulee käyttää kerrostalovaltaiseen rakentamiseen keskeisen sijaintinsa ja terveystalouden läheisyytensä vuoksi. Ne ovat myös sopimattomia itsenäisen maatalouden harjoittamiseen. Talouskeskuksen suojelumääräys tulee poistaa. Kirkkojärven vesialue voidaan suojella Lauvalan tilan kohdalta.

Kirkkojärven linnustollisesti arvokas rantametsä on Lauvalan tilan kohdalla MA-1 -aluetta (ks. karttaliite luontovaikutusten arvioinnin täydennys). Myös MA-1 -alueeksi merkitty peltoalue on selvityksissä todettu lintujen tärkeäksi levähdysalueeksi ja huomionarvoiseksi avoimeksi maisematilaksi. Alueen rakentamisessa ongelmaksi muodostuisi myös VT 12:n melu. Lauvalan rakennusryhmä on merkitty kaavassa paikallisesti arvokkaaksi kohteeksi, jonka säilyminen on toivottavaa. Suojelumääräystä ei siis ole olemassa, purkamiseen tarvitaan lupa. Miljöön säilyttäminen ratkaistaan asemakaavassa.

11. Tarja Huttunen 31.1. 2000 (saap. 31.1. 2000)

Kaava hyvä, mutta lintuvesien vaikutus liian suuri koskien yleisesti peltoalueita.

Peltoalueiden kaavamääräysten laadinnassa tavoitteena on ollut kulttuurimaisemien ja linnuille tärkeiden levähdys- ja ruokailualueiden säilyminen.

12. Vilho Paavilainen 30.1. 2000 (saap. 31.1. 2000)

Kaavaehdotus asuinalueitten kohdalta turhan pieni. Pelloilla olisi enemmän tilaa taloille, lintujen suoja-alue liian suuri.

Peltoalue toimii suojavyöhykkeenä Taivallammin pesimäalueelle. Herttualan peltoalue on lintujen levähdys- ja ruokailupaikka, jota ei voida kokonaan rakentaa. Linnuille ei riitä aivan pieni kaistale melu ym. häiriöiden takia.

13. Leena Lehtiniemi 27.1. 2000 (saap. 31.1. 2000)

Hannulan tila. Nykyinen asuinympäristö muuttuu täysin nykyisestä poikkeavaksi, rauhallisesta alueesta ruuhkaiseksi. Nykyinen asuinalueen henki on hyvä, ja uskotaan, että suureen määrään uusia asukkaita on vaikea suhtautua myönteisesti. Kaava toivotaan toteutettavaksi kylämäisen vaihtoehto B:n tai haja-asutusalueen mukaisesti. 1. Miksi kyläkehityshanketta ei toteuteta Herttualassa?

2. Miksi kylä täytyy tuhota tiiviiksi asuinalueeksi? 3. Merkitseekö alkuperäisten asukkaiden viihtyvyys tai ympäröivä luonto kunnalle mitään? 4. Miksi kunta ei ole valinnut linnuston ja luonnon etua näin merkittävällä linnustalueella? 5. Kangasalla on järkevämpiä alueita uusiksi pientaloalueiksi. Miksi muita vaihtoehtoja ei ole riittävästi selvitetty?

1. Herttualan kyläalue sijoittuu asemakaavoitettavalle alueelle, jolla käynnistetään tarkempi suunnittelu.

2. Herttuala sijaitsee lähellä keskustaa, jossa palvelut ovat lähellä. Uusia asuinalueita pyritään löytämään palvelujen läheltä. Alueelle on rakentamispaineita, ja mm. vesihuollon kannalta on parempi, että alue kaavoitetaan, jolloin kunta rakentaa alueelle kunnallistekniikan. Asukkaita pitää olla riittävästi, jotta tällainen rakentaminen on tarpeeksi edullista. Tiivis asuinalue, jolla on selkeät rajat, jättää myös mahdollisimman paljon yhtenäisiä peltoalueita viljelykäyttöön ja vähentää rakentamispaineita kulttuuriympäristön kannalta merkittävillä alueilla.

3. Lintuvesien kaavassa on pyritty säilyttämään kaava-alueella luonto- ja maisema-arvot. Jos yhdyskuntarakennetta halutaan laajentaa olemassa olevan rakenteen läheisyyteen, on joka paikassa alkuperäisiä asukkaita.

4. Seutukaavassa alue on merkitty asuinalueeksi, ja nyt tämä kunnalle hankittu alue halutaan hyödyntää. Linnuston ja luonnon säilymistä on kaavamääräyksin pyritty kaava-alueella tukemaan. Herttualassa on koetettu löytää mahdollisimman sopiva tapa asuinalueen ja luontoarvojen yhteensovittamiseksi. Tavoitteena on ollut eri intressien yhteensovittaminen.

5. Taajamien osayleiskaavassa on uusia asuinaluevarauksia merkitty Kangasalla useampaan paikkaan. Asemakaavoituksen aloittaminen näillä alueilla riippuu monesta tekijästä, ja tätä

rakentamisjärjestystä pyritään parhaillaan selvittämään käsiteltävänä olevassa taajamien osayleiskaavan tarkistuksessa.

14. R. Kauppala 28.1. 2000 (saap. 1.2. 2000)

Ei halua lintusuojelualuetta mailleen.

R. Kauppala omistaa tilan 5:284, joka sijoittuu kokonaisuudessaan AP-1 -alueelle.

15. Leena Määttä 28.1. 2000 (saap. 2.2. 2000)

Ei halua luonnonsuojelualueita mailleen.

Kiinteistörekisteristä ei löydy Leena Määtän omistuksessa olevia tiloja.

16. Terho Paavilainen 31.1. 2000 (saap. 3.2. 2000)

Kannattaa peltoalueiden kaavoittamista Herttualan alueella.

4.4. LAUSUNNOT VIRANOMAISILTA

1. Pirkanmaan liitto 1.2. 2000 (saap. 3.2. 2000)

1. Kangasalan lintuvesien osayleiskaava noudattaa vahvistetun 3. seutukaavan periaatteita. Kaavaselistuksessa olisi siten voinut esittää selkeämmin seutukaavan ja kaupunkiseudun rakennesuunnitelman tavoitteita ja linjauksia luvussa 5.4.1.

1. On totta, että selostuksessa olisi voinut tarkastella kaava-alueita laajemmassa seudullisessa kokonaisuudessa pidemmin. Tässä loppuraportissa on aihetta käsitelty enemmän.

2. Erityisesti kylä- ja haja-asutuksen jätehuolto- ja energiakysymyksiä ja niiden ratkaisuja olisi tarpeen perustella selostuksessa.

2. Tonttien jätehuollosta on jätelain ja -asetuksen säännösten lisäksi Kangasalan kunnan yleisissä jätehuoltomääräyksissä.

3. Liikenne ratkaisuja tulisi selostaa tarkemmin peruseriaatteiden osalta, mm. Herttualasta ja Suntinmäestä keskustaan suuntautuvan liikenteen vaikutuksista. Valtatie 12 moottoritien eritasoliittymien aluevaraukset arvioidaan riittämättömiksi.

3. Liikenne ratkaisuja tullaan pohtimaan asemakaavojen laatimisen yhteydessä tarkemmin. Moottoritien eritasoliittymät on esitetty symbolein. Liikennealueiden aluevaraukset tarkistetaan Tielaitoksen tekemästä valtatie 12 yleissuunnitelmasta, joka laadittiin palvelemaan osayleiskaavan suunnittelua.

4. Vaikka kaavaprosessissa on panostettu kiitettävästi kansalaisten osallistumiseen, kuulemisten ja virallisten neuvottelujen vaikutuksia kaavaan ei asiakirjoista selviä. Maakuntahallitus esittää lintuvesien osayleiskaavaehdotuksen eteenpäinviennin puoltamista.

4. Kansalaisten osallistumisen ja virallisten neuvotteluiden palautteista on raportoitu ennen varsinaista kaavaselistusta. Palautteiden laajuudesta johtuen on katsottu olevan miltei

mahdotonta kirjata selostukseen näiden eri tahojen vaikutuksista kaavaan. Tässä raportissa on vedetty yhteenveto osallistumisen vaikutuksesta kaavaan.

2. Tielaitos, Hämeen tiepiiri 31.1. 2000 (saap. 1.2. 2000)

Alustava yleissuunnitelma valtatie 12 parantamisesta moottoritieksi välillä Suorama-Huutijärvi valmistui vuonna 1997 palvelemaan kunnan maankäytön kehittymistä aluevaraussuunnitelmana.

Asemakaavoitusvaiheessa on huomioitava asutuksen sijoittuminen melualueelle ja tutkittava asutukselle edullisimmat alueet. Huomautetaan myös liikenteen suuntautumisesta Herttualantien kautta Kangasalan keskusta, joka aiheuttanee liittymässä parantamistarvetta. Mainitaan, että Herttualantie asemakaavan toteutuessa tullaan lakkauttamaan yleisenä tienä. Yleiskaavakartasta puuttuu alikulkumerkintöjä.

Valkeakosken-Kangasalan maantien 310 varteen osoitetuille alueille kulku on pyrittävä järjestämään käyttäen nykyisiä liittymiä tai rakentamaan keskitettyjä laajempia alueita palvelevia liittymiä.

Asemakaavan laatimisvaiheessa lausunnossa esitetyt asiat otetaan huomioon. Melualue, sen vaikutukset, mahdollisten melusuojausten rakentaminen ja Herttualantien liittyminen keskusta.

Yleiskaavakartasta puuttuvat viisi kevyen liikenteen alikulkumerkintää valtatie 12 alitse. Ne merkitään kaavakarttaan. Valtatie 12 kuuluu kaava-alueen kohdalla koko leveydeltään kaava-alueen sisäpuolelle.

Valkeakosken maantien kylämaisille alueille rakentamisessa otetaan huomioon nykyisten tai laajempia alueita palvelevien liittymien käyttö.

3. Tekninen lautakunta, Kangasalan kunta 18.1. 2000

Tekninen osaston aiemmin lausunnossaan esittämä soveltuu myös esillä olevan kaavaehdotuksen arviointiin.

1. Vaihtoehto C/Herttualaa -alueella on rakennetut yhdyskuntatekniset verkostot, joten pientaloalueen runkoverkostot on niihin helposti liitettävissä. Maastossa on selvitetty alustavasti runkolinjojen sijaintia ja pientaloalueen laajuutta jätevesipumppaamojen tarpeeseen nähden. Yhdyskuntateknisten rakenteiden huoltoetäisyys on lyhyt ja alueen lävitse kulkee jo tie, jonka sijaintia on osaksi kaavaehdotuksessa muutettu. Liikennemäärien kasvun johdosta Kuohunharjuntie/Herttualantie -liittymää on parannettava.
2. Kylämaisen asumisen alueet muodostavat tiivihköä rakentamista, joissa asukkaiden vaatimukset vesihuollon järjestämisestä ovat todennäköisiä. Olisi selkeästi osoitettava, kuuluuko kunnan huolehtia vesihuollosta.
3. Suntinmäkeen merkitty pientaloalue on liitettävissä rakennettuihin vesihuoltoverkostoihin.
4. Kaavaehdotuksessa osoitetut rakennettujen vesihuoltolinjojen merkinnät tarkistetaan.

Tekninen lautakunta esittää, että

1. Pientaloalueet on liitettävissä rakennettuihin kunnallisteknisiin verkostoihin
2. Kunnallistekniikan yksityiskohdat tarkennetaan asemakaavasuunnittelussa ja yksityiskohtaisia kunnallisteknisiä suunnitelmia laadittaessa
3. Tekninen osasto tarkistaa kaavoittajien kanssa rakennettujen vesihuoltoverkostojen osayleiskaavamerkinnot.

4. Rakennuslautakunta, Kangasalan kunta 19.1. 2000

Rakennuslautakunnan aiemmassa lausunnossa esitettiin, että erityistä huomiota kiinnitetään ratkaisuihin, joilla taataan alueen kulttuuri- ja luontoarvojen säilyminen. Toisaalta on luotava

hyvät edellytykset ohjata rakentamista tiivistämään hajanaista kylärakennetta ja parantaa rakentamisen niin ajallista kuin paikallista ennustettavuutta alueella. Lautakunta toteaa, että edellä mainitut näkökohdat on otettu jatkokäsittelyssä hyvin huomioon. Ehdotuksessa on onnistuttu sovittamaan alueen kulttuuri- ja luontoarvot yhdyskuntarakenteen laajenemistarpeisiin. Ehdotus antaa myös hyvät lähtökohdat rakentamisen ohjaamiseen kyläalueilla.

Rakennuslautakunta puoltaa ehdotuksen hyväksymistä ja huomauttaa, että asemakaavoituksen yhteydessä kaavamääräyksiin tulee sisällyttää alueen kulttuuri- ja luontoarvojen säilyttämisen kannalta haitallisia vaikutuksia ehkäisevät määräykset.

5. Sosiaalilautakunta 13.1.2000

Sosiaalilautakunnalla ei ole lintuvesien osayleiskaavaehdotukseen lisättävää eikä huomautettavaa.

6. Terveysvalvonta 4.1. 2000

Terveysvalvonnalla ei ole huomautettavaa lintuvesien osayleiskaavaehdotuksesta.

7. Museovirasto 10.2. 2000 (saap. 14.2. 2000)

1. Liuksialan kartanon maisemallisesti arvokkaan peltoalueen olisi voinut merkitä kokonaan MA-1 -merkinnällä, eli uudisrakentamista ei sallita lukuunottamatta tilakeskuksiin liittyvää täydennys- ja korjausrakentamista. Rakennuslupaa peltoalueelle haettaessa tulee ottaa huomioon vaikutukset kulttuurimaisemaan ja rakennettuun ympäristöön.
2. Kaavamääräyksiin tulee lisätä, että valtakunnallisesti arvokasta alueen osaa ja siihen liittyvää kulttuurimaisemaa koskevista rakennus- ja maisematyöluvista sekä tienparannus- ja kevytväylähankkeista tulee pyytää museoviranomaisten lausunto.
3. Liuksialan kartanoympäristön kulttuurimaisemassa sijaitsevat Toikkolan, Hyppärilän ja Leivin kylien kylätontit, Kangasalan ensimmäinen kirkonpaikka ja samassa kokonaisuudessa myös Herttualan kylä Kirkkojärven rannassa. Kylätontteihin liittyvien kulttuuriarvojen suojelutarve tulee tarkistaa ja suojelumääräysten tulee olla tiukemmat kuin muiden AT-2 -alueiden kohdalla. Tulee selvittää ettei maisemassa säilyneitä vanhoja rakenteita tai alueen kulttuuriarvoja kylätonttien läheisyydessä vaaranneta.

Myöhemmin tarkennetussa lausunnossa osoitetaan Liuksialan kulttuurimaiseman rajat, johon sisältyy Liuksialan kartanon viljelyaukean kartanoon johtavine puukujanteineen, Kangasalan vanhan kirkonpaikan ja sen pohjoispuolella sijaitsevan Laikkolan kylän kylätontin. Rajauksen ulkopuolellekaan ei saisi tulla mitään sellaista, joka vaarantaa kohteen valtakunnallisen arvon.

8. Tampereen museot-maakunnallinen yksikkö 11.2.2000 (saap.15.2.2000)

1. Pirkanmaan maakuntamuseo esittää kaava-alueella sijaitsevien kiinteiden muinaisjäännösten osalta seuraavaa: Kirkko-Aakkulan kivikautinen asuinpaikka näyttää jäävän kaava-alueen ulkopuolelle. Kohde nro 2, Tiihala, Jussila puuttuu kaavakartasta kokonaan. Museo suosittaa, että kohteet merkittäisiin kohdemerkinnän lisäksi aluevarausmerkinnöin. Hyrrönhauta -nimisen kivikautisen asuinpaikan länsipuolelle merkitty pientalovaltainen alue on liian lähellä kohdetta. Kohteen suojeluluokka on II. Huomautetaan, että mikäli rakennusalueet

halutaan säilyttää, tämä aiheuttaa arkeologisen seuranta- ja koetutkimustarpeen, jonka kustannuksista vastaa hankkeen toteuttaja.

2. Valtakunnallisesti arvokkaana kulttuuriympäristönä Liuksialan kulttuurimaisema tulisi merkitä kaavakarttaan aluevarauksena. Kaavaselityksen tulee sisältää maininnan, että aluetta koskevat rakennus- ja maisematyöluvat tulee lähettää Museovirastoon tai Tampereen museoihin lausuntoa varten. Museo ehdottaa, että Liuksialan kulttuuriympäristö tulisi merkitä kokonaisuudessaan MA-1 -alueeksi, joissa ei sallita uudisrakentamista lukuunottamatta tilakeskuksiin liittyvää täydennys- ja korjausrakentamista.

1. Esitetyt korjaukset tehdään karttaan, kohdemerkintöjen lisäksi merkitään myös kohteiden aluevaraukset pistekatkoviivalla. Osayleiskaavaraja korjataan myös niin, että Kirkkojärven pohjoispuolen kohteet jäävät kaava-alueeseen. Alue, joka on osoitettu pientalovaltainen asumiselle, ei kuulu kaava-alueeseen ja sen maankäyttö on ratkaistu rantakaavalla.

2. Liuksialan kulttuuriympäristö piirretään kaava-karttaan, kun museovirasto on esittänyt alueesta tarkennuksen. Selostusosaan muutetaan lausuntovaatimus tämän rajan sisäpuolisten hankkeiden osalta. Kokonaisuudessaan MA-1 -alueeksi muuttaminen olisi rantakaavan vastainen ja että kohtuullinen rakennusoikeus maanomistajalla tulee säilyttää, joten kaavamääräysalueet jäävät ennalleen.

9. Pirkanmaan ympäristökeskus 16.6. 2000 (saap. 20.6. 2000)

LAUSUNTO KANGASALAN LINTUVESIEN OSAYLEISKAVAEHDOTUKSESTA ja
SIIHEN LIITTYVÄSTÄ NATURA-ARVIOINNISTA

Kangasalan kunnanhallitus on 23.11.1999 pyytänyt Pirkanmaan ympäristökeskuksen lausuntoa lintuvesien osayleiskaavaehdotuksesta, joka käsittää Tiihalan, Herttualan ja Liuksialan alueita Kirkkojärven Natura 2000 -alueen ympäristössä. Osayleiskaava on laadittu oikeusvaikutteisena yleiskaavana.

Kaavaehdotuksen johdosta järjestettiin viranomaisneuvottelu 16.2.2000. Neuvottelussa ympäristökeskuksen edustajat totesivat, että kaavaselostukseen sisältyvä arviointi kaavan vaikutuksista Natura 2000 -alueeseen ei ole riittävä Kirkkojärven osalta. Arviointia sovittiin täydennettäväksi siltä osin. Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:n (Esa Lammi ja Markku Nironen) laatima selvitys 31.3.2000 "Kangasalan lintuvesien osayleiskaavaehdotuksen vaikutukset lintudirektiivin liitteen 1 lajeihin" on saapunut ympäristökeskukseen 18.4.2000.

Luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen alueellisen ympäristökeskuksen lausunto

1. Suunnitelman kuvaus

Osayleiskaava-alue sijaitsee Kangasalan keskustaajaman eteläpuolella. Taajamasta alueen erottaa valtatie 12, joka on kaksikaistainen moottoriliikennetie ja seudullinen pääväylä. Kaava-alueen ytimenä ovat Natura 2000 -verkostoon ehdotetut, vuodesta 1982 valtakunnalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan kuuluneet Kirkkojärvi, Ahuli, Taivallampi, Säckölänjärvi ja Kyläjärvi. Kaava-alueen pinta-ala on 13,3 km². Osayleiskaava-alueen rajauksen lähtökohdana ovat olleet Natura 2000 -alueet sekä keskustaajaman asumisen laajentumispaine etelään.

Osayleiskaavaehdotus perustuu kattaviin lähtöaineistoselvityksiin, maankäyttöluonnosvaihtoehtojen vertailuun ja vaikutusten arviointiin. Kaava käsittää kaksi yhtenäistä, myöhemmin asemakaavoitettavaa pientaloaluetta Herttualassa ja Suntainmäessä sekä kylämäisen asutuksen yksiköt haja-asutusalueella. Natura 2000 -verkostoon ehdotetut alueet on osoitettu kaavassa SL-1 -merkinnällä ja niitä koskee kaavamääräys: "LUONNONSUOJELUALUE. Alue on tarkoitettu suojeltavaksi luonnonsuojelulainsäädännön nojalla. Alue kuuluu EU:n Natura 2000 -verkostoon lintudirektiivin mukaisena SPA-alueena. Rakennuslain 128 §:n perusteella määrätään, että maisemaa muuttavaa maanrakennustyötä, puiden kaatamista tai muuta näihin verrattavaa toimenpidettä ei saa suorittaa ilman kunnan myöntämää maisematyölupaa. Maisematyölupaa koskeva määräys on voimassa kunnes luonnonsuojelualue on perustettu."

Natura 2000 -alueisiin rajautuvat alueet on valtaosin osoitettu maisemallisesti arvokkaiksi peltoalueiksi (MA- ja MA-1 -merkinnöin) ja maa- ja metsätalousvaltaisiksi alueiksi, joilla on erityisiä ympäristöarvoja (MY-merkinnöin). Kirkkojärven itä-kaakkoispuolelle on osoitettu pientalovaltaista asuinalueita (AP-1 -merkinnällä). Kaava-alueeseen sisältyvältä osaltaan valtatie 12 on osoitettu moottoritieksi Tampereen suunnasta Huutijärvelle saakka. Kirkkojärven, Ahulin ja Säckölänjärven rannoille sijoittuu Natura-alueeseen rajautuen rantayleiskaavan ja muiden kaavojen mukaisia RA-, VP-, M- ja AP-alueita, joita ei ole tässä osayleiskaavassa muutettu. Ahulin itäpäässä yksi kylämäisen asumisen alue (AT-2) rajautuu lyhyellä matkalla Natura-alueeseen. Linnustollisesti arvokkailta peltoalueilta (MA-1) ja MY-alueilta rakennusoikeus on siirretty pois. Suurin kaavan mukanaan tuoma muutos nykytilanteeseen Natura 2000 -alueen läheisyydessä on Kirkkojärven kaakkoispuolelle osoitettu, myöhemmin asemakaavoitettava pientalovaltainen asuinalue (AP-1).

2. Natura 2000 -alueen tiedot

Kirkkojärven alue (FI0316005) kuuluu valtioneuvoston 20.8.1998 tekemän päätöksen mukaan Suomen ehdotukseen EU:n Natura 2000 verkostoon liitettävistä alueista. Alue on mukana ehdotuksessa lintudirektiivin mukaisena SPA-alueena, jonka yhteispinta-ala on ilmoituslomakkeen mukaan 305 hehtaaria. Ympäristökeskuksen arvion mukaan pinta-alasta on vettä 260 hehtaaria ja maata 45 hehtaaria. Kirkkojärven alue muodostuu viidestä erillisestä järvioltaasta: Kirkkojärvestä, Taivallammista, Säckölänjärvestä, Kyläjärvestä ja Ahulista. Järvet ovat hyvin reheviä ja kasvillisuudeltaan monipuolisia. Alueen linnusto on erittäin monipuolinen ja etenkin muuтонаikaiset yksilö- ja lajimäärät ovat hyvin korkeita.

Alue kuuluu valtioneuvoston vuonna 1982 hyväksymään valtakunnalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan kansainvälisen arvoluokan kohteena. Natura-alueen suojelun toteuttamiskeinona ovat luonnonsuojelulaki ja vesilaki, mikä vastaa myös lintuvesiensuojeluohjelman mukaisen suojelun tarkoitusta.

Kirkkojärven alueen Natura -ilmoituslomakkeella mainitaan seuraavat lintudirektiivin liitteen 1 lajit (33 lajia):

ampuhaukka	muuttohaukka
heinäkurppa	palokärki
huuhkaja	peltosirkku
kaakkuri	pikkulepinkäinen
kalasääski	punakuiri
kalatiira	pyy
kapustarinta	räyskä
kaulushaikara	ruisräykkä

kirjokerttu	ruskosuohaukka
kuikka	sinirinta
kurki	sinisuohaukka
lapintiira	suokukko
laulujoutsen	suopöllö
liro	uivelo
luhtahuitti	valkoselkätikka
mehiläishaukka	vesipääsky
mustakurkku-uikku	

Muita alueelta ilmoituslomakkeella mainittuja lintulajeja ovat: nuolihaukka, heinätavi ja pikkutikka, joista pikkutikka on valtakunnallisesti uhanalainen laji. Nämä lajit eivät ole olleet perusteena Natura 2000 -verkoston kannalta, mutta ne kertovat alueen linnustollisesta arvosta.

3. Luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen arviointi

3.1. Arviointimenettelyä koskevat säännökset

Hankkeiden ja suunnitelmien arvioinnista on säännökset luonnonsuojelulain 65 ja 66 §:ssä (muutettu 1.4.1999). Jos hanke tai suunnitelma (kuten kaava) joko yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon, hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on, jollei hankkeeseen ole sovellettava ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (468/1994) 2 luvussa tarkoitettua arviointimenettelyä, asianmukaisella tavalla arvioitava nämä vaikutukset. Sama koskee sellaista hanketta tai suunnitelmaa alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia.

Edelleen 65 §:n mukaan luvan myöntävän tai suunnitelman hyväksyvän viranomaisen on katsottava, että 1 momentissa tarkoitettu arviointi on tehty. Viranomaisen on sen jälkeen pyydettävä siitä lausunto alueelliselta ympäristökeskukselta ja siltä, jonka hallinnassa luonnonsuojelualue on. Lausunto on annettava viivytyksettä ja viimeistään kuuden kuukauden kuluessa.

Suunnitelman hyväksymisen ja vahvistamisen edellytyksistä on säädetty lain 66 §:ssä. Viranomaisen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen taikka hyväksyä tai vahvistaa suunnitelmaa, jos 65 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu arviointi- ja lausuntomenettely osoittaa hankkeen tai suunnitelman merkittävästi heikentävän niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon.

Maankäyttö- ja rakennuslain 197 §:n mukaan kaavaa hyväksyttäessä ja vahvistettaessa on noudatettava, mitä luonnonsuojelulain 10 luvussa säädetään.

3.2.. Kaavaselostukseen sisältyvä arviointi

Osayleiskaavaehdotusta koskevassa kaavaselostuksessa (Kangasalan kunta, ympäristötoimi, 19.10.1999) on esitetty luontovaikutusten arviointi, jossa osayleiskaavan vaikutuksia tarkastellaan suhteessa Natura 2000 -alueeseen ja muuttolinnoille tärkeisiin peltoalueisiin. Arvioinnissa todetaan, että osayleiskaavan suojelualue- (SL-1) rajaus noudattaa Natura 2000 -

alueen rajausta. Natura 2000 -alueen järvien välittömään läheisyyteen ei osoiteta uudisrakentamista ja kaavamääräykset pyrkivät säilyttämään linnuston kannalta tärkeät peltoalueet maatalouskäytössä. Arvioinnin mukaan osayleiskaava turvaa näiltä osin Natura 2000 -alueen luonnonarvojen säilymistä.

Kaavaselostuksessa on tarkasteltu järviin kaavamerkintöiden ja -määräysten vaikutuksia linnustollisesti arvokkaisiin Natura-alueen ulkopuolisiin rantametsiin ja peltoalueisiin. Arvioinnissa todetaan, että MA-1 - ja MY-alueilta rakennusoikeudet on siirretty ja MA-alueille saa rakentaa vain maa- ja metsätaloutta palvelevia rakennuksia. Lisäksi MA-1 - ja MY-alueilla tarvitaan ns. maisematyöluja. Kirkkojärven itäpuolinen Kylä-Aakkulan alue on asemakaavoitettavaksi tarkoitettua AP-aluetta, jonka arvokkaiden rantametsien käyttö ratkaistaan asemakaavalla.

Muuttolinnoille tärkeistä peltoalueista Leipin peltoaukea sekä Kyläjärven rantapellot on merkitty MA-1 -alueiksi, joka turvaa näiden peltoalueiden säilymistä maatalouskäytössä. Myöskään peltoalueiden lähialueille ei osoiteta uutta asutusta. Sen sijaan Kylä-Aakkulan ja Taivallamin välisen peltoalueen pohjoisosa on osoitettu AP- alueeksi. AP-alueen asemakaavaluonnoksen rakentamaton alue ja MA-1 -alue jättävät yhdessä noin kaksi kolmasosaa (noin 250 metrin levyisen alueen) arvokkaan peltoalueen eteläosasta maatalouskäyttöön. Arvioinnin mukaan jäljelle jäävä alue on riittävä muille paitsi kaikkein arimmille muuttolinnoille; arvion mukaan alueella runsaana levähtävistä lajeista sepelkyyhky on kaikkein herkin häiriölle. Muut runsaat muuttovieraat (mm. peippo, järripeippo, rastaat) eivät kärsi merkittävästi alueen rakentamisesta.

3.3. Tarkennettu lajikohtainen arviointi

Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:n (Esa Lammi ja Markku Nironen) 31.3.2000 päivätyssä selvityksessä "Kangasalan lintuvesien osayleiskaavaehdotuksen vaikutukset lintudirektiivin liitteen I lintuihin" täsmennetään kaavahankkeen linnustovaikutusten arviointia tarkastelemalla osayleiskaavaehdotuksen vaikutuksia Kirkkojärven Natura-lomakkeella mainittuihin lintudirektiivin lintulajeihin. Vaikutukset arvioidaan erikseen Natura-alueelta ja sen ulkopuoliselta alueelta. Selvityksessä tarkastellaan vaikutuksia direktiivilajien säilymiseen alueella, lajien runsauteen sekä linnuille tärkeiden elinympäristöjen säilymiselle. Tarkastelu perustuu pääosin samaan aineistoon kuin lintuvesien osayleiskaavan luontovaikutusten arviointi. Täydentävää linnustotietoa viime vuosilta on saatu Pirkanmaan lintutieteelliseltä yhdistykseltä.

Natura-alueen linnustoon vaikuttavina tekijöinä on otettu huomioon virkistyskäytön aiheuttamat häiriövaikutukset (järvien lisääntyvä käyttö kalastukseen ja veneilyyn, ulkoilun lisääntyminen pelloilla ja ranta-alueilla) sekä asutuksen lähellä sijaitsevien metsäalueiden puuston ja pensaston raivaaminen. Arvioinnin mukaan liikkuminen lisääntyisi eniten Herttualassa ja veneily ja kalastus Kirkkojärvellä ja Taivallammilla.

Lintudirektiivin lajit on tarkastelussa jaettu Natura-alueelle keskittyviin lajeihin, Natura-alueen ja lähiympäristön lajeihin, Natura-alueen ulkopuolelle keskittyviin lajeihin ja muihin lajeihin. Ilmoituslomakkeen lajeista viisi on alueella joko satunnaisia (kirjokerttu ja räyskä) tai vuosittain tavataan muutama yksilö läpimuuttajia (lapintiira, suopöllö, vesipääsky), eikä näiden lajien lähempää tarkastelua ole katsottu tarpeelliseksi.

Natura-alueelle keskittyvät lajit

Natura-alueelle keskittyvistä lajeista täysin kosteikkoympäristöstä riippuvaisia pesimälajeja ovat kaulushaikara ja luhtahuitti. Arvioinnin mukaan kaavan toteutuminen ei heikennä kaulushaikaran ja luhtahuitin elinmahdollisuuksia, koska niiden havaitut reviirit ja soveliaat elinympäristöt (järviruokokasvustot ja rantaluhdet) sijaitsevat luonnonsuojelulla toteuttavaksi osoitetulla alueella.

Natura-alueelle muuttoaikana keskittyviä lintudirektiivin lajeja ovat kalatiira, laulujoutsen, liro, mustakurkku-uikku, suokukko ja uivelo. Arvioinnin mukaan kaavan toteutuminen ei heikentäisi näiden lajien elinympäristöjä, mutta asutuksen lisääntyminen vaikuttaisi välillisesti lajeihin virkistyskäyttöpaineen lisääntyessä. Kirkkojärven osalta arvioinnissa todetaan erikseen, että Kirkkojärvi on Pirkanmaan tärkein vesilintujen muutonaikainen ruokailualue, tärkeä sulkasatokeskus sekä arvokas pesimäjärvi, joten kaavan toteutumisen myötä todennäköisesti lisääntyvä veneily vähentäisi Kirkkojärven merkitystä vesilinnuille.

Natura-alueen ja lähiympäristön lajit

Sekä Natura-alueella että lähiympäristössä tavattavista lintulajeista selvityksessä tarkastellut pikkutikka, pyrstötiainen ja nuolihaukka eivät ole lintudirektiivin liitteen 1 lajeja. Arvioinnin mukaan pesivistä direktiivilajeista kurki ei todennäköisesti kärsi kaavan toteutumisesta, sillä sen pesimäympäristöt Ahulilla turvataan kaavamääräyksillä. Järviruokokasvustoissa pesivä ruskosuohaukka saalistaa myös pelloilla, joten Kirkkojärvellä pesivän parin pesintämahdollisuudet heikentyisivät kaavan toteutumisen myötä. Toinen, Ahulilla pesivä pari ei arvioinnin mukaan todennäköisesti kärsisi kaavan toteutumisesta.

Natura-aluetta ja sen lähialuetta pelkästään muuttoaikana hyödyntävistä lajeista sinirinta ja sinisuohaukka eivät juurikaan kärsisi kaavan toteuttamisesta. Kaava-alueen peltoja muuttoaikoina hyödyntävä harvinainen heinäkurppa menettäisi arvioinnin mukaan kaavan toteutumisen myötä ruokailualueitaan. Natura-alueella ruokailevan kalasääsken saalistuskäyntien väheneminen kaavan toteutumisen myötä on mahdollista, mutta arvioinnin mukaan kaavan toteutuminen ei suoranaisesti heikentäisi kalasääsken saalistusmahdollisuuksia.

Natura-alueen ulkopuoliset lajit

Selvityksessä mainituista Natura-alueen ulkopuolella pesivistä kahdeksasta lajista (ampuhaukka, palokärki, pyy, peltosirkku, pikkulepinkäinen, ruisrääkkä, tuulihaukka ja uuttukyyhky) tuulihaukka ja uuttukyyhky eivät ole lintudirektiivin liitteen 1 lajeja. Direktiivilajeista vain ruisrääkän toissijaisina elinympäristöinä voivat olla myös Natura-alueet, muut lajit ovat pelto- ja metsälajeja, joiden säilymiseen kaavan toteutumisella on vain vähän vaikutusta. Ruisrääkän säännöllisin reviiri Herttualassa, Natura-alueen ulkopuolisella peltoalueella, häviää kaavan toteutumisen myötä. Muut ruisrääkälle soveliaat alueet, kuten Ahulin rantaniityt, säilyvät. Natura-alueen ulkopuolisella peltoalueella muutonaikana lepäilevä kapustarinta voi kärsiä kaavan toteutumisesta.

Kuikka ja kaakkuri eivät pesi kaava-alueella, mutta levähtävät Natura-alueilla keväisin. Lisäksi kaakkuri voi ruokailla kesäisin Kirkkojärvellä. Lisääntyvä veneily ja häirintä saattavat vähentää kuikan ja kaakkurin esiintymistä Natura-alueella. Huuhkaja ja mehiläishaukka eivät pesi kaava-alueella, eikä kaavan toteuttaminen vaikuta arvioinnin mukaan niihin.

Muuttolinnuille tärkeät peltoalueet

Kylä-Aakkulan peltoaukeat ovat Pirkanmaan tärkein lintujen muutonaikainen levähdys- ja ruokailualue. Pelloilla tavataan merkittäviä määriä kapustarintoja (direktiivilaji), sepelkyyhkyjä,

keltavästäräkkejä, kottaraisia ja järripeippoja. Kaavan toteutumisen myötä Kylä-Aakkula menettää arvioinnin mukaan arvonsa maakunnallisesti tärkeänä muutonaikaisena levähdysalueena, mutta alueen merkitys ei häviä kokonaan.

Tiivistelmä

Arvioinnin mukaan kaavan toteutuminen ei vaikuta merkittävästi heikentävästi yhteenkään lintudirektiivin liitteen I lajiin. Arvioinnin mukaan osayleiskaava heikentää mutta ei uhkaa seuraavien, Natura-alueella pesivien lajien säilymistä alueella: kaulushaikara ja ruskosuohaukka sekä mahdollisesti myös Natura-alueella pesivä ruisrääkkä. Natura-alueella muutonaikana esiintyvistä direktiivilajeista kaavan toteutumisesta kärsisivät laulujoutsen, liro, suokukko, sinisuohaukka ja uivelo. Kaavan merkittävin heikentävä linnustovaikutus kohdistuu arvioinnin mukaan pikkutikan ja pyrstötiaisen (eivät direktiivilajeja) Natura-alueen ulkopuolella sijaitseviin pesintämetsiin.

4. Pirkanmaan ympäristökeskuksen lausunto

4.1. Natura 2000 -alueen suojelutilanne

Kirkkojärven Natura 2000 -alueen järvet muodostavat yhdessä tärkeän vesi- ja rantalintujen pesimäkeskittymän, lisäksi lintujärvet ovat muuttoaikoina erittäin tärkeitä lintujen ruokailu- ja levähdysalueita. Kirkkojärven Natura 2000 -alue kuuluu valtakunnalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan. Suojeluohjelmaa ei ole kuitenkaan vielä toteutettu perustamalla alueista luonnonsuojelualueita tai hankkimalla alueita valtiolle. Lintuvesiohjelman mukaiset alueet on osoitettu Pirkanmaan seutukaavassa SL1- alueiksi. Linnuston 1970-luvulta saakka jatkuneissa seurannoissa on havaittu lintujärvien lajimäärän kasvaneen samalla kun vesilintu- ja loppimäärät ovat pienentyneet selvästi. Uudislajeja lintuvesialueella ovat mm. ruskosuohaukka ja kurki. Linnustomuutokset johtuvat pääosin vesien rehevöitymisestä, pinnanlaskusta (Taivallampi), moottoriliikennetien rakentamisesta ja asutuksen lisääntymisestä.

4.2. Yleistä osayleiskaavan vaikutuksista Natura 2000 -alueen eri osiin

Osayleiskaavassa Natura 2000 -verkostoon ehdotetut alueet on osoitettu SL-1 -alueiksi, joilla tehtävät toimenpiteet on määrätty luvanvaraisiksi (ns. maisematyölupa). Tältä osin osayleiskaava edistää Natura 2000 -alueen lajien elinympäristöjen säilymistä.

Pääosa Säkölänjärven ja Kyläjärven Natura-alueeseen rajoittuvista rantapelloista on osoitettu MA-1 -alueeksi, joilta rakennusoikeus on siirretty kauemmas järvistä, lisäksi MA-1 -alueilla vaaditaan maisematyölupa. Ahulin Natura 2000 -rajausta ympäröivät peltoalueet on osoitettu MA-alueiksi, joille on sallittu vähäinen haja-asutus- sekä maa- ja metsätaloutta palveleva rakentaminen. Osayleiskaavan AT-2 varaukset kokoavat lisärakennusoikeudet nykyisen asutuksen tuntumaan etäämmälle järvistä, jolloin uuden asutuksen aiheuttamat haitalliset välilliset vaikutukset jäävät todennäköisesti vähäisiksi. Näillä kolmella järvellä Natura-alueen ulkopuolelle osayleiskaavalla osoitettu maankäyttö tukee Natura-alueen luonnonarvojen säilymistä.

Taivallammilla Natura 2000 -aluetta ympäröivät MY- ja MA-1 -alueet, joilta rakennusoikeudet on siirretty AT- ja AP-alueille, lisäksi alueilla vaaditaan maisematyölupa. Osayleiskaavan maankäyttövaraukset tukevat tältä osin Natura-alueen luonnonarvojen säilymistä. Kylä-Aakkulan pelloille Herttualaan sijoitettu AP-alue voi lisätä välillisesti linnustolle aiheutuvaa

häiriötä Taivallammilla. Vaikutus lintudirektiivin lajeihin ei kuitenkaan ole ilmeisesti merkittävästi heikentävää.

Kirkkojärvellä osayleiskaavan mukaisen AP-alueen sijoittuminen Natura 2000 -alueen rajalle aiheuttaa todennäköisesti merkittävimmät välilliset haitalliset vaikutukset järven Natura-alueen linnustolle. Asuntoalueen rakentamisaikaiset vaikutukset, kuten meluhaitat, aiheuttavat häiriötä linnustolle erityisesti pesimäaikana. Voimakkaasti lisääntyvä pientaloasutus voimistaa virkistyskäyttöä ja häiriötä järvellä sekä aiheuttaa painetta rantametsien siistimiselle. Rakentaminen myös pienentää joillekin Natura-alueella pesiville mutta peltoalueella ruokaileville linnuille tarpeellista ravinnonhankinta-alueita. Kirkkojärven arvokkain Natura-alueen ulkopuolinen linnuston pesimäalue järven itärannalla moottoritien eteläpuolella on kaavassa osoitettu MA-1 -alueeksi, joka edesauttaa linnustollisten arvojen turvaamista siltä osin.

4.3. Vaikutukset lintudirektiivin liitteen 1 lajeihin ja niiden elinympäristöihin

Pirkanmaan ympäristökeskus katsoo, että Kirkkojärven Natura 2000 -alueen lintudirektiivin liitteen 1 lajeihin kohdistuvat vaikutukset on arvioitu asianmukaisella tavalla kaavaselostusta tarkentavassa Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:n selvityksessä. Selvityksessä tarkastelluista lajeista nuolihaukka, pikkutikka ja pyrstötiainen eivät ole lintudirektiivin liitteen 1 lajeja.

Selvityksessä ei ole tarkasteltu Natura 2000 -ilmoituslomakkeella mainittuja kolmea lajia, muuttohaukkaa, punakuiria ja valkoselkätikkaa. Ympäristökeskuksen tietojen mukaan muuttohaukkoja havaitaan alueella säännöllisesti muuttoaikana. Punakuiri on ympäristökeskuksen saamien tietojen mukaan alueella varsin harvinainen läpimuuttaja, josta tehdään vuosittain vain muutamia levähtäjä- ja ruokailijahavaintoja järvien rannoilta sekä pelloilta. Valkoselkätikkahavaintoja alueelta on tehty vuonna 1989 ja sen jälkeen syys- ja talviaikaisia havaintoja. Valkoselkätikalle soveliaat elinympäristöt ovat samoja kuin pikkutikan elinympäristöt. Pirkanmaalla vuonna 1999 tavatut valkoselkätikat ovat kaikki olleet koiraita, pesiviä pareja ei ole tavattu. Osayleiskaava turvaa nykytilannetta paremmin Natura-alueen rantaniittyjen ja -metsien säilymisen, joten ympäristökeskus katsoo, ettei osayleiskaavan toteuttaminen heikennä merkittävästi edellä mainittujen kolmen uhanalaisen lintulajin suojelutasoa.

Lintudirektiivin liitteen 1 lajeihin ja niiden elinympäristöihin kohdistuvat haitalliset vaikutukset ovat suurimmat Kirkkojärven itä- ja kaakkoispuolisella alueella. Vaikutukset syntyvät Natura-alueen läheisen peltoalueen pienentymisestä, alueen rakentamisaikaisesta melun ja liikenteen lisääntymisestä Kirkkojärven lähialueella, ihmisten lisääntyvästä liikkumisesta rannoilla ja vesillä sekä mahdollisesti lupamenettelyn nojalla toteutettavista rantametsien raivauksista.

Natura-alueella pesivistä direktiivilajeista kaulushaikaran ja ruskosuohaukan pesimäympäristöjen säilyminen turvataan osayleiskaavamerkinnöin ja -määräyksin. Asutuksen lisääntyminen aiheuttaa kuitenkin häiriötä etenkin Kirkkojärvellä, mikä saattaa vaikuttaa heikentävästi myös näiden lajien pesintään. Häirinnän lisääntyminen ei ympäristökeskuksen käsityksen mukaan kuitenkaan vaikuta merkittävästi heikentävästi näiden lajien suojelutasoon ottaen huomioon lajien valtakunnallinen pesimäkanta ja kannan kehitys (tietolähde: Väisänen, R.A., Lammi, E. & Koskimies, P. 1998: Muuttuva pesimälinnusto. Otava, Helsinki 1998). Kaulushaikaralle soveliaasta, rauhallisena säilyvää elinympäristöä on myös Ahulilla ja Taivallammilla, missä lajin reviirit olivat vuonna 1999. Ruskosuohaukan Kirkkojärven itärannan pesäpaikka on ollut satunnaisesti käytössä, joten Herttualan peltoalueen rakentaminen ei merkittävästi heikennä lajin elinmahdollisuuksia Natura-alueella.

Ruisrääkkä on peltoympäristön lintu, johon Herttualan peltoalueen rakentaminen vaikuttaa heikentävästi. Lajin Natura-alueella sijaitsevat, toissijaiset elinympäristöt turvataan kaavamerkinnoin ja -määräyksin. Lajin suojelua alueella voidaan edistää kunnostamalla Natura-alueelle lajille sopivaa niittyä.

Natura-alueella muuon aikana esiintyvistä lajeista vesillä tai rannoilla tapahtuvasta lisääntyvästä liikkumisesta häiriintyvät todennäköisesti laulujoutsen, liro, suokukko, uivelo ja kaakkuri. Ympäristökeskus katsoo, ettei kaava aiheuta kuitenkaan näille lajeille suojelutason merkittävää heikennystä nykytilanteeseen verrattuna.

Muiden kuin edellä mainittujen lintudirektiivin liitteen 1 lajien ja niiden elinympäristöjen osalta ympäristökeskus katsoo, ettei osayleiskaava vaikuta niihin heikentävästi tai että heikennys on hyvin vähäistä.

4.4. Vaikutukset alueen muihin luonnonarvoihin

Lintulajien elinympäristöt ja muu lajisto

Kirkkojärven alueen Natura 2000 -ilmoituslomakkeella on mainittu luontodirektiivin luontotyypeistä "Luontaisesti runsasravinteiset järvet" (Magnopotamion tai Hydrocharition -kasvustoiset luontaisesti ravinteiset järvet). Luontotyyppi ei ole ollut Natura -alueen perusteena, mutta kuvaa Natura alueen lintulajiston elinympäristöä. Kaavaehdotus ei heikennä luontotyypin suojelutasoa, joka siten näyttäisi säilyttävän ominaisuutensa lintulajien elinympäristönä ja levähdysalueena. Kaavaehdotuksen toteuttamisella ei ole haitallista vaikutusta myöskään ilmoituslomakkeen kohdassa 3.2.b -kohdassa mainituille nuolihaukalle ja heinätaville. Nuolihaukka pesii Ahulilla ja heinätavin suosimat rehevät korte- ja ruovikkorannat säilyvät Natura-alueella. Kaavaehdotus turvaa todennäköisesti myös ilmoituslomakkeella mainitut vesien ja rantojen kasvi- ja selkärangatonlajit. Natura-alueelle sijoittuvia pikkutikan elinympäristömetsiä koskee SL-1 -alueen maisematyölupamenettely, joka kaavan vahvistamisen jälkeen parantaa elinympäristöjen säilymismahdollisuuksia.

Muu kaava-alue

Natura 2000 -alueen ulkopuolisella alueella merkittävin luonnon monimuotoisuuden vaikuttava tekijä on Kylä-Aakkulan peltoalueen pohjoisosan muuttuminen asuinpientaloalueeksi. Muuttolinnoille erityisen tärkeän levähdys- ja ruokailualueen pieneneminen heikentää lintuvesikokonaisuuden luonnonsuojelullista arvoa. Lisäksi peltoalueella pesivän uhanalaisen ruisrääkän reviiireistä yksi häviää rakentamisen myötä.

4.5. Muuta huomioonotettavaa

Sekä Natura 2000 -verkostoon ehdotettujen alueiden että muun kaava-alueen luonnonarvojen säilymiselle merkitystä on sillä, millaiseksi Herttualan alueelle mahdollisesti laadittava asemakaava muotoutuu. Mitä enemmän asukkaita alueelle sijoittuu, sitä merkittävämmät ovat välilliset häiriövaikutukset linnustolle. Rakennettavan alueen laajuus vaikuttaa siihen, miten paljon linnustolle arvokasta peltoaluetta jää maatalouskäyttöön. Asuinalueen pitkä rakentamisaika altistaa linnustoa rakennusaikaiselle melulle ja muulle häiriölle pitkään. Luonto- ja maisema-arvojen säilymisen kannalta mahdollisimman suppea ja tiivis, nopealla aikataululla toteutettava asuinalue aiheuttaisi vähiten haittaa. Rakentamisaikaisen melun rajoittamismahdollisuudet pesimäkaudella tulee tutkia. Myös virkistyskäytön ohjauksella pois arvokkaimmista linnustoalueista voidaan haitallisia vaikutuksia lieventää. Linnustoa, laji- ja

runsaussuhteiden muutoksia lintujärvien alueella tulee edelleen seurata muutosten toteamiseksi ja mahdollisten korjaavien toimien suunnittelun pohjaksi.

10. Pälkäneen kunta 27.12. 1999 (saap. 31.12. 1999)

Pälkäneen kunnalla ei ole tarvetta lausunnon antamiseen osayleiskaavaehdotuksesta.

11. Sahalahden kunta 26.1. 2000 (saap. 27.1. 2000)

Sahalahden kunnalla ei ole erityistä lausuttavaa lintuvesien osayleiskaavaehdotuksesta.

12. Tampereen kaupunki 24.1. 2000 (saap. 3.2. 2000)

Tampereen kaupungilla ei ole huomauttamista lintuvesien osayleiskaavaehdotuksesta.

13. Oriveden kaupunki 7.2.2000 (saap. 14.2. 2000)

Oriveden kaupungilla ei ole huomautettavaa lintuvesien osayleiskaavasta.

14. Hämeen Sähkö Oy 28.1. 2000 (saap. 1.2. 2000)

Hämeen Sähkö Oy:llä ei ole huomauttamista lintuvesien osayleiskaavaan.

4.5. MUUTA PALAUTETTA (SAAP. EHDOTUSTA LAADITTAESSA)

-Vilho Paavilainen ja Maire Kauranen: valitus (saap. 30.9.99): Herttualan pellot, tila 5:209, ehdotus asettaa määräalat eriarvoiseen asemaan.

Kaavoitus on ollut kesken lohkomista tehtäessä, jolloin olisi kannattanut odottaa kaavan valmistumista ennen lohkomisen suorittamista.

-On ennen aikaista jatkaa kaavan suunnittelua ennen Kangasalan kunnan Natura 2000-valituksen käsittelyä. (saap. 13.10.99)

Luonnonsuojelulaki 67 § 2 momentti:

Jos komissio ei hyväksy valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottamaa aluetta tai jos neuvosto ei päättä sisällyttää neuvottelun kohteena ollutta aluetta Natura 2000 -verkostoon, lakkaa 65 ja 66 §:n soveltaminen. Tällöin on vastaavasti noudatettava, mitä 55 §:n 2 momentissa säädetään.

Luonnonsuojelulaki 55 § 2 momentti:

Jos suojelu myöhemmin raukeaa ja alueen omistajalle on aiheutunut toimenpidekiellosta merkityksellistä haittaa, hänellä on oikeus saada siitä valtiolta korvaus. Sama on laki, jos luonnonsuojeluohjelman toteuttamisesta luovutaan 50 §:n 3 momentin nojalla.

Korvauksesta päättää hakemuksesta alueellinen ympäristökeskus.

-Herttualan alueelle kylämäinen kaavoitus mm. kotiutumisen edistämiseksi

-Kuohunharjuntien/Herttualantien suunnittelu käynnistettävä ajoissa

-Tiihalalan kylämäisen asutuksen toteutuessa olisi hyvä tehdä paikallinen vaikutusten arviointi

-Kyläsuunnitelma tulisi vaatia aina asuintaloo rakennettaessa tai kun maankäyttö muuttuu
Asiat voidaan ottaa huomioon asemakaavaa ja mahdollisia kyläsuunnitelmia laadittaessa.

5. SUUNNITTELUN VAIHEET

Taulukossa on esitetty osayleiskaavatyön ja siihen liittyvien muiden suunnittelutöiden tai hankkeiden keskeiset vaiheet sekä tärkeimmät neuvottelut ja kokoukset. Toteutuneet vaiheet on esitetty normaalilla tekstityypillä, toteutumattomat ja suunnitellut vaiheet kursivilla.

Vuosi	kk	Työn osa Kokous tai neuvottelu	Työn vaihe Kokouksissa yms. pvm.	Tekijä (nimikirjaimet viittaavat henkilöihin)
1996	01-02	Natura 2000 julkisuuteen		Ympäristöministeriö, Hämeen ympäristökeskus
	05-06	Kaavoituspäätös	14.05.1996 27.05.1996 10.06.1996	Ympäristölautakunta Kunnanhallitus Kunnanvaltuusto
	06-08	Luontoselvitys	tehty	Ympäristönsuojelutoimi (PK, TV)
		VT 12: hankeryhmä, kokous 1	07.08.1996	Hämeen tiepiiri, Kangasalan kunta, Tampereen Viatek OY
	10	Osayleiskaavatyön aloitus		Kaavoitustoimi (MS)
	10	VT 12 Suorama-Huutijärvi: neuvottelu YVA:n tarpeellisuudesta		Ympäristöministeriö, Hämeen tiepiiri, Hämeen ympäristökeskus, Kangasalan kunta
	11	LOYK, Natura 2000 ja VT12: neuvottelu ympäristöministeriössä	15.11.1996	Kangasalan kunta (MI, ML, RK, MS), Ympäristöministeriö (Heikkinen, Osara, Lundén, Stenström)
	11	LOYK ja maatalous: alustava neuvottelu	19.11.1996	Kaavoitustoimi (MS), Maataloustoimi (MM)
	11	VT12, Hankeryhmän kokous 2	26.11.1996	Hämeen tiepiiri, Kangasalan kunta, Tampereen Viatek Oy
	10-12	Lähtöaineiston kokoaminen	Tuloksena raportti 2	Kaavoitustoimi (MS, MK) Mittaus- ja kiinteistötoimi
		VT12: ympäristöministeriön lausunto Hämeen ympäristökeskukselle YVA- menettelyn soveltamisesta	03.12.1996	Ympäristöministeriö (Kangas, Heikkonen)
	12	VT 12: työpalaveri vaikutusten arvioinnista	04.12.1996	Kangasalan kunta (ML, RK, MS), Tampereen Viatek Oy (TLG)
		Vaikutusten arviointiohjelman aloitusneuvottelu	31.12.1996	Kangasalan kunta, Insinööritoimisto Paavo Ristola Oy
1997		Lakiuudistuksia liittyen Natura 2000:een rakennuslaki, luonnonsuojelulaki, metsälaki jne.		Valtioneuvosto
	01	Hankeen esittely kunnanjohtajalle	08.01.1997	MS
	01	TIEDOTE 1/1997: ympäristölautakunta, kunnanhallitus, kunnanvaltuusto	22.01.1997	MS
	01	Vaikutusten arvioinnin ohjausryhmä, kokous 1: ohjelmaluonnoksen käsittely, raporttien ja maankäyttöluonnosten käsittely	22.01.1997	Kangasalan kunta, Hämeen ympäristökeskus, Hämeen tiepiiri, Insinööritoimisto Paavo Ristola Oy

	01	LOYK:n tilanne tiedoksi kunnanhallitukselle	27.01.1997	
	01	Ympäristölautakunnan päätös vaikutusten arviointiohjelman nähtävälle asettamisesta ja yleisötilaisuudesta	28.01.1997	Ympäristölautakunta
	01.	Vaikutusten arviointiohjelma valmistuu	31.01.1997	Insinööritoimisto Paavo Ristola Oy
	02	VT12: hankeryhmä, kokous 3	04.02.1997	Hämeen tiepiiri, Kangasalan kunta, Tampereen Viatek Oy
	02	Yleisötilaisuus Wanhalla Urkutehtaalla	12.02.1997	Kangasalan kunnan ympäristöosasto, Hämeen tiepiiri, Hämeen ympäristökeskus, Insinööritoimisto Paavo Ristola Oy
	02	Valmistuvat raportit 1. Tavoitteet ja työohjelma 2A. Lähtöaineisto 2B. Karttaosa 3. Luontoselvitykset 4. Vaikutusten arviointiohjelma	12.02.1997	1-2: Kaavoitustoimi 3: Ympäristönsuojelutoimi 4: Insinööritoimisto Paavo Ristola Oy
	02	Tiedotuspisteet avataan ympäristöosastolle ja pääkirjastoon	12.02.1997	Kaavoitustoimi
	02-03	Vaikutusten arviointiohjelma, nähtävilläolo ja lausunnot	12.02.-14.03.1997	Kaavoitustoimi
	02	Seurantaryhmä, kokous 1	19.02.1997	Kunta, seurantaryhmän järjestöt
	03	Seurantaryhmä, kokous 2	03.03.1997	Kunta, seurantaryhmän järjestöt
	03	VT12: hankeryhmä, kokous 4	12.03.1997	Hämeen tiepiiri, Kangasalan kunta, Tampereen Viatek Oy
	03	Seurantaryhmä, kokous 3	17.03.1997	Kunta, seurantaryhmän järjestöt
	03	VT12, yleisötilaisuus	20.03.1997	Hämeen tiepiiri
	03-04	Yleisökysely		Ympäristöosasto (AP)
	03	Neliväriesite LOYK-hankkeesta		Ympäristöosasto
	04	Seurantaryhmä, kokous 4	07.04.1997	Kunta, seurantaryhmän järjestöt
	04	Vaikutusten arvioinnin ohjausryhmä, kokous 2	09.04.1997	Kunta, Hämeen ympäristökeskus, Hämeen tiepiiri
	04	Natura 2000 -kuuleminen koko maassa samanaikaisesti	07.04.1997-06.06.1997	Hämeen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö
	04	Lähtöaineiston täydentäminen, maankäyttöluonnosten kehittäminen, ensimmäisen palauteraportin kokoaminen		Kaavoitustoimi
	05	Raportti 5. Ensimmäinen palauteraportti valmistuu, tiedotustilaisuus joukkotiedotusvälineille	05.05.1997	Ympäristöosasto
	05	Ympäristölautakunta, päätös jatkotoimenpiteistä	06.05.1997	
	05	Kangasalan Natura-alueiden esittely, bussikierros yleisölle	09.05.1997	Ympäristönsuojelutoimi
	05	Vaikutusten arvioinnin ohjausryhmä, kokous 3: raportti 5, maankäyttöluonnokset, päätöksentekomenetelmät, vaikutusten asiantuntija-arvioinnit	21.05.1997	Kunta, Hämeen ympäristökeskus, Hämeen tiepiiri
	05	VT12:n alustava yleissuunnitelma valmistuu		Hämeen tiepiiri

	06	Kangasalan kunnan lausunto Natura-alueista	17.06. 1997	Ympäristölautakunta Kunnanhallitus
		Kangasalan kunnan lausunto VT 12:n alustavasta yleissuunnitelmasta	23.9.1997 29.9.1997	Ympäristölautakunta Kunnanhallitus
	05-10	Maankäyttöluonnosten kehittäminen vaikutusten arvioinnin pohjaksi, työnimet Haja, Kylä, Herttuala ja Jokioinen		Kaavoitustoimi (MS)
	05-09	Luontoon liittyvät lisäselvitykset - Kuohunlahden kasvillisuus - Herttualan-Jokioisten linnusto		Ympäristönsuojelutoimi (PK, TV)
	06-09	Kulttuurimaisemaan ja visuaaliseen maisemarakenteeseen liittyvät maastotyöt		Kaavoitustoimi (MS)
	07	Luonnoksia Kuohunlahtea sivuavan Myllystenpohjantien muuttamisesta autotieksi	14.7.1997	Tekninen osasto
	10-11	Tarjouspyynnöt luontovaikutusten arvioimiseksi, konsultin valinta		Ympäristöosasto
	11	Vaikutusten arvioinnin ohjausryhmä, kokous 4: kehitetyt maankäyttöluonnokset, vaikutusten arvioinnin toteuttaminen	24.11.1997	Kangasalan kunta, Hämeen ympäristökeskus, Hämeen tiepiiri, luontoarvioinnin tekevä konsultti
	11-01/98	Luontovaikutusten arviointi		Konsultti (Enviro Oy)
1998	01-08	Muiden vaikutusten arviointi: sosiaaliset olot, yhdyskuntarakenne, kunnallistalous, elinkeinot, kulttuuriympäristö, yhdyskuntatekniikka		Kunnan virkamiehet
	06	Lintuvesien osayleiskaavan esittely pohjoismaiden ministerineuvoston ja Nordregion YVA-seminaarissa Tukholmassa	3.-4.6.1998	SYKE:n kutsumana Minna Seppänen
	08	Valmistuu Raportti 6: Vaihtoehdot. Kehitetyt maankäyttöluonnokset ja niiden vaikutukset (6a, 6b ja 6c)	11.8.1998	6a: Kaavoitustoimi 6b: Enviro Oy 6c: Kunta / kaavoitustoimi
	09-10	Vaihtoehtojen maankäyttöluonnosten ja vaikutusten arviointien nähtävällepano	14.9.-16.10. 1998	Ympäristölautakunta
	09	Yleisötilaisuus ja kiertokävely	16.9.1998	Kaavoitustoimi, kunta ja Enviro Oy
	12 - 1/1999	Toisen kuulemiskierroksen aineiston käsittely, toisen palauteraportin valmistelu		Kaavoitustoimi (MS)
1999	01	Valmistuu Raportti 7: Toinen palauteraportti	19.1.1999	Ympäristöosasto
	01	Neuvottelu ympäristöministeriössä	28.1.1999	Kunta, Pirkanmaan ympäristökeskus, ympäristöministeriö
	01-02	Raportti 7:n julkistaminen ja siitä tiedottaminen		
		Päätökset jatkosuunnitteluperiaatteista		Ympäristölautakunta
		LOYK-artikkeli pohjoismaisen		Mikael Hildén, Raino Kukkonen,

		ministerineuvoston YVA-julkaisussa		Minna Seppänen
	04-10	Osayleiskaavaehdotuksen suunnittelu: tilakohtainen rakennusoikeustarkastelu, ohjeellisten uusien rakennuspaikkojen etsiminen, asemakaavaluonnosten ja kyläsuunnitelmaluonnosten laadinta osayleiskaavan pohjaksi.		Kaavoitustoimi, Susanna Virta
	06	Kokous, Kirkkojärven rantametsien hoito- ja käyttösuunnitelman laatimisesta	9.6.	Ympäristönsuojelutoimi, Biologitoimisto Jari Venetvaara, Kaavoitustoimi
	06	Kokous, kaavamerkinnot ja asemakaavaluonnos	15.6.	Pirkanmaan ympäristökeskus, Kaavoitustoimi (ML, SV)
		Osayleiskaavaehdotuksen suunnittelu, kaavamääräysten laadinta		Kaavoitustoimi
	08	Esittely Ympäristölautakunnalle kaavan valmistelun vaiheesta	17.8.	SV, ML
	09	Yleisötilaisuus Kangasalan ammattioppilaitos	21.9.	Kaavoitustoimi
	09	Luontovaikutusten arvioinnin tarkistus	6.10.	Konsultti (Enviro Oy)
	10	Osayleiskaavaehdotuksen käsittely	19.10.	Ympäristölautakunta
	11	Osayleiskaavaehdotuksen käsittely	1.11.	Kunnanhallitus
	12	Osayleiskaavaehdotuksen nähtävilleselitys	1. - 31.12.	Ympäristölautakunta, Kunnanhallitus
2000	02	Viranomaisneuvottelu	16.2.	Pirkanmaan ympäristökeskus, Pirkanmaan liitto, Tielaitos Hämeen tiepiiri, Pirkanmaan maakuntamuseo, Kangasalan kunta
	03	Täydennys ehdotuksen vaikutusten arviointiin Kirkkojärven osalta. Kangasalan lintuvesien osayleiskaavaehdotuksen vaikutukset lintudirektiivin liitteen 1 lajeihin.	31.3.	Ympäristösuunnittelu Enviro Oy
		Lausunto osayleiskaavasta	16.6.	Pirkanmaan ympäristökeskus
	07-09	Kolmannen kuulemiskierroksen aineiston käsittely, lausunnot ja mielipiteet. Muutokset kaavaan.		Kaavoitustoimi
	10	Osayleiskaavaehdotuksen käsittely	10.10.	Ympäristölautakunta
2000		<i>Osayleiskaavaehdotuksen käsittely</i>		<i>Kunnanhallitus, Valtuusto, Pirkanmaan ympäristökeskus</i>
2000		<i>Mahdolliset maaperän rakennettavuusselvitykset, maanomistaja- ja mahdolliset maanvaihtoneuvottelut</i>		<i>Ympäristöosasto</i>
2000 - ?		<i>Aluekohtainen maisemanhoitosuunnitelma ja maisemanhoito-ohjeisto osayleiskaava-alueelle</i>		<i>Kaavoitustoimi tai konsultti</i>
2000 - ?		<i>Luonto- ja kulttuurimatkailun kehittäminen: verkostot, palvelut,</i>		<i>Kunta, kylätoimikunnat, alueen yrittäjät</i>

		<i>esitteet, tuotteistaminen</i>		
2000-		<i>Osayleiskaavan vahvistuttua rakennuskaavan laadinta mahdollisille pientaloalueille sekä mahdollisten kyläsuunnitelmien laadinta</i>		<i>Kaavoitustoimi</i>

6. OSAYLEISKAAVAMÄÄRÄYKSET

Lintuvesien osayleiskaava laaditaan oikeusvaikutteiseksi yleiskaavaksi (maankäyttö- ja rakennuslaki 42 § ja 137 §).

(Leipäteksti kaavamääräystä, *kursiiviteksti selostusosaa.*)

AP-1 PIENTALOVALTAINEN ASUINALUE

Alue varataan asuinpientalojen rakentamiseen. Alue on tarkoitettu asemakaavoitettavaksi ja alueella varaudutaan keskitetyn kunnallistekniikan rakentamiseen. Tiivis rakentaminen edellyttää asemakaavan laadintaa.

Alue on tarkoitettu asemakaavoitettavaksi myöhemmin pientalovaltaiseksi asuinalueeksi. Tavoitteena on tiiviin asuinalueen muodostaminen, jotta yhtenäisiä peltoalueita jäisi enemmän avoimiksi ja rakentamatta. Asemakaavoitusvaiheessa on tutkittava meluvaikutukset ja mahdollinen melun suojaustarve.

Asemakaavoitettaessa tulee ottaa seuraavat asiat huomioon: Herttualan tilakeskusten kulttuurihistoriallisten rakennusten säilyttäminen ja tärkeät näkymät Kirkonkylään ja Kirkkojärvelle. Suntainmäen AP-1-alueella tulee tarkastella kokonaisuutena alueen pohjoispuolelle laadittavan asemakaavan kanssa. Asemakaavoitusvaiheessa on tutkittava meluvaikutukset ja mahdollinen melun suojaustarve.

AT-2 KYLÄMÄISEN ASUMISEN ALUE

Alueelle saa rakentaa maa- ja metsätaloutta palvelevia ja sitä tukevien elinkeinojen rakennuksia, pysyvän asutuksen rakennuksia sekä ympäristöhäiriöitä aiheuttamattomia työtiloja. Alueella vesi- ja jätevesihuolto hoidetaan kiinteistö- tai kiinteistöryhmäkohtaisesti. Ensisijaisesti tulee pyrkiä järjestämään jätevesihuolto kiinteistöryhmäkohtaisesti. Tontin vähimmäiskoon tulee olla 5000 m².

Kylämäisen asumisen alueille osoitetaan asemakaavoitettavan alueen ulkopuolelta sellaiset paikat, jotka katsotaan suotuisiksi rakentamisalueiksi. Tavoitteena on ollut rakentamisen ohjaaminen arvokkailta maisema- ja lintualueilta rakentamiseen paremmin soveltuville paikoille. MA-1- ja MY- alueilta on rakennusoikeutta siirretty AT-2-alueille. Kylämäisen asutuksen alueet sijaitsevat maisemallisesti perustelluissa kohdissa, ja/tai joissa asutusta on jo vanhastaan, ja/tai joissa olemassa olevan asutuksen pääasiallisena elinkeinona ei ole maatalous. Kyläalueet rakentuvat, jos alueen maanomistajat haluavat muodostaa uusia rakennuspaikkoja. Myöhemmin voidaan laatia mahdollisesti tarkempia kyläsuunnitelmia.

Kylämäisten alueiden rakentamiseen voidaan myöntää rakennuslupa osayleiskaavan perusteella maankäyttö- ja rakennuslaissa 137 §:ssä mainituilla perusteilla. Osayleiskaavakarttaan on merkitty ohjeellisia uusien rakentamispaikkojen sijoituksia. Kaarina

Maununtyttärentien varren AT-2 -alueilta on liittymät hoidettava keskitetysti tai olevia liittymiä käyttäen.

E-1 ERITYISALUE, JOKA VARATAAN MOOTTORILIIKENNETIEN
TAI MOOTTORITIEN VAATIMIEN MELUSUOJAUSTEN
RAKENTAMISEEN

VT12:n moottoritieksi muuttamisen tekniset ratkaisut ja toteutuminen ovat epävarmoja, joten kaavassa on ainoastaan jätetty tilavaraus tietä varten.

SL LUONNONSUOJELUALUE

Alue on suojeltu tai tarkoitettu luonnonsuojelulain nojalla suojeltavaksi.

Merkinnällä on osoitettu Laikkolannokan luonnonsuojelualue.

SL-1 LUONNONSUOJELUALUE

Alue on tarkoitettu suojeltavaksi luonnonsuojelulainsäädännön nojalla. Alue kuuluu EU:n Natura 2000 -verkostoon lintudirektiivin mukaisena SPA-alueena. Maankäyttö- ja rakennuslain 128 §:n perusteella määrätään, että maisemaa muuttavaa maanrakennustyötä, puiden kaatamista tai muuta näihin verrattavaa toimenpidettä ei saa suorittaa ilman kunnan myöntämää maisematyölupaa. Maisematyölupaa koskeva määräys on voimassa kunnes luonnonsuojelualue on perustettu.

Luonnonsuojelualueet kuuluvat ehdotettuun EU:n Natura 2000 -verkostoon sekä valtakunnalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan. Merkintä käsittää osayleiskaava-alueella viisi järveä ranta-alueineen. Alueiden hoito noudattaa alueille laadittavaa alueellisen ympäristökeskuksen hyväksymää hoito- ja käyttösuunnitelmaa.

SPA-alue = special protection area eli erityissuojelualue

sr-1 RAKENNUSTAITEELLISIN, KULTTUURIHISTORIALLISTEN TAI
MAISEMALLISIN PERUSTEIN SUOJELTAVA RAKENNUS TAI
RAKENNUSRYHMÄ

Maankäyttö ja rakennuslain 41 § 2. momentin nojalla määrätään, että alueen arvokas rakennuskanta ja lähiympäristö tulee säilyttää. Rakennuksissa suoritettavien korjaus- ja muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennusten rakennustaiteellisesti ja kyläkuvan kannalta merkittävä luonne säilyy. Uudisrakentaminen tulee sopeuttaa alueen maisemallisiin ja kulttuurihistoriallisiin arvoihin.

Merkinnällä on osoitettu valtakunnallisesti arvokkaat kohteet: Liuksialan kartanon alue, Pikku-Liuksiala ja Liuksialan kappeli.

sr-2 RAKENNUSTAITEELLISESTI, KULTTUURIHISTORIALLISTEN
TAI MAISEMAN KANNALTA EDUSTAVA RAKENNUS TAI
RAKENNUSRYHMÄ.

Rakennus tai rakennusryhmä on maisemallisesti, kulttuurihistoriallisesti tai rakennustaiteellisesti arvokas ja sen säilyminen on toivottavaa. Rakennuksissa suoritettavien korjaus- ja muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennusten rakennustaiteellisesti ja kyläkuvan

kannalta merkittävä luonne säilyy. Uudisrakentaminen tulee sopeuttaa alueen maisemallisiin ja kulttuurihistoriallisiin arvoihin. Maankäyttö ja rakennuslain 127 §:n nojalla määrätään, että rakennuksen tai sen osan purkamiseen on haettava kunnan lupa.

Merkinnällä on osoitettu seuraavat kohteet:

1. Liuksialan kulttuurimaisema, valtakunnallisesti arvokas

Heikkilän talouskeskus, Äijälän talouskeskus

2. Herttualan-Jokioisten-Joutsiniemen kulttuurimaisema, maakunnallisesti arvokas

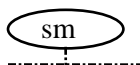
Ala-Marttilan talouskeskus, Eerolan talouskeskus, Joutsiniemen talouskeskus, Katilan talouskeskus, Kylä-Aakkulan talouskeskus, Lauvalan talouskeskus, Yli-Marttilan talouskeskus, Prinssin päärakennus

3. Tiihalan kylän kulttuurimaisema, maakunnallisesti arvokas

Tiihalan VPK:n vaja, Virolan talouskeskus

4. Paikallisesti arvokkaita kohteita

Karpin talouskeskus, Mänkin talouskeskus, Saukon talouskeskus, Pelto-Uotilan päärakennus

MUINAISMUISTOKOHDE

Muinaismuistolain rauhoittama kiinteä muinaisjäänös. Muinaisjäänöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen ja muu siihen kajoaminen on kielletty.

Merkinnällä on osoitettu seuraavat kiinteät muinaisjäänökset:

- 1. (no 2) Tiihala, Juvela, Jussila. Rautakautinen kalmisto. II.*
- 2. (no22) Liuksialan kappeli. Rautakautinen kalmisto. II-III.*
- 3. (no 27) Kirkko-Aakkula 1 ja 2. Kivikautinen asuinpaikka. II.*
- 4. (no 29) Katila 1. Rautakautinen asuinpaikka. II.*
- 5. (no 30) Katila 2. Kivikautinen asuinpaikka. II.*
- 6. (no 36) Hyyrönhauta. Kivikautinen asuinpaikka. II.*

Suluissa museoviraston inventointiluettelon numero. Roomalainen numero museoviraston rauhoitusluokitus I-III.

Aluetta koskevat maankäyttösuunnitelmat tulee lähettää Museovirastoon tai Tampereen museoihin lausuntoa varten.

M-1 MAA- JA METSÄTALOUSVALTAINEN ALUE

Alue varataan pääasiassa maa- ja metsätalouden harjoittamista varten. Alueella sallitaan maa- ja metsätaloutta palveleva, maaseudulle soveltuvan elinkeinonharjoittamisen kannalta tarpeellinen rakentaminen sekä haja-asutus rakennusjärjestyksen määräysten mukaisesti. Rakentaminen ja muut maisemaa muuttavat toimenpiteet tulee tehdä maisemaan ja paikalliseen rakennusperinteeseen sopeuttaen.

MA MAISEMALLISESTI ARVOKAS PELTOALUE

Alue varataan maa- ja metsätalouden harjoittamista varten. Alueelle saa rakentaa vähäistä haja-asutusta ja maa- ja metsätaloutta palvelevia rakennuksia. Rakentaminen tulisi sijoittaa kylämäisille alueille tai tilakeskuksiin peltoaukeiden sijaan. Rakentamisessa ja muussa maankäytössä tulee ottaa huomioon alueen arvokas maisemakuva ja luontoarvot. Alueen peltoaukeita ei saa metsittää.

Alueen arvokas kulttuuriympäristö pyritään säilyttämään siten, että se häittää maatalouden harjoittamista mahdollisimman vähän. Peltoaukeat tulisi säilyttää avoimina maisema- ja lintuarvojen vuoksi. Kulttuurimaisemassa kaikki vanhat rakennukset, myös piharakennukset ovat tärkeitä, ja niiden säilyttämiseen tulee pyrkiä.

Rakennuslupaa peltoalueille haettaessa on ympäristövaikutusten arviointi tehtävä hankekohtaisesti. Rantojen hoito noudattaa Natura-alueille laadittavaa alueellisen ympäristökeskuksen hyväksymää hoito- ja käyttösuunnitelmaa. Ks. lisäksi Luonnonsuojelulaki 65 §.

MA -1 MAISEMALLISESTI ARVOKAS PELTOALUE

Alue varataan maa- ja metsätalouden harjoittamista varten. Maankäyttö ja rakennuslain 43 §:n 2. momentin nojalla alueella ei sallita uudisrakentamista lukuunottamatta oleviin tilakeskuksiin liittyvää täydennys- ja korjausrakentamista eikä muita maisemaa muuttavia toimenpiteitä. Alueen peltoaukeita ei saa metsittää. Maankäyttö ja rakennuslain 128 §:n perusteella määrätään, että maisemaa muuttavaa maanrakennustyötä, puiden kaatamista tai muuta näihin verrattavaa toimenpidettä ei saa suorittaa ilman kunnan myöntämää maisematyölupaa. Rakennusoikeus on tutkittu ja siirretty kiinteistö- ja maanomistajakohtaisesti AP-1 tai AT-2-merkinnällä osoitetuille alueille.

Maatalousalueet ovat maisemallisesti ja linnustollisesti arvokkaita. Lintujen levähdys- ja ruokailualueina tärkeät pellot pyritään säilyttämään mahdollisimman kauan viljely- tai laidunkäytössä. Myös maisemallisesta syystä peltoaukeat tulisi säilyttää avoimena. Kulttuurimaisemassa kaikki vanhat rakennukset, myös piharakennukset ovat tärkeitä, ja niiden säilyttämiseen tulee pyrkiä.

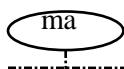
Rantojen hoito noudattaa Natura-alueille laadittavaa alueellisen ympäristökeskuksen hyväksymää hoito- ja käyttösuunnitelmaa. Ks. lisäksi Luonnonsuojelulaki 65 §.

MY MAA- JA METSÄTALOUSVALTAINEN ALUE, JOLLA ON ERITYISIÄ YMPÄRISTÖARVOJA

Merkinnällä osoitetaan sellaisia maa- ja metsätalousvaltaisia alueita, joilla on erityisiä ympäristöarvoja. Maankäyttö ja rakennuslain 43 §:n 2. momentin mukaan alueella ei sallita rakentamista. Aluetta tulee hoitaa siten, että sen luontoarvot säilyvät. Alueelle saa sijoittaa ulkoilureittejä ja niitä palvelevia rakennelmia sekä lintujentarkkailutorneja. Maankäyttö ja rakennuslain 128 §:n perusteella määrätään, että maisemaa muuttavaa maanrakennustyötä, puiden kaatamista tai muuta näihin verrattavaa toimenpidettä ei saa suorittaa ilman kunnan myöntämää maisematyölupaa. Rakennusoikeus on tutkittu ja siirretty kiinteistö- ja maanomistajakohtaisesti AP-1 tai AT-2-merkinnällä osoitetuille alueille.

Alue on tärkeä lintujen pesimispaikka, joka pitäisi pyrkiä rauhoittamaan häiriöltä. Ulkoilua ohjataan sille erikseen tarkoitetuille merkityille reiteille, esim. Kirkkojärven ympäri kulkevalle luonto- ja kulttuuripolulle.

Rantojen hoito noudattaa Natura-alueille laadittavaa alueellisen ympäristökeskuksen hyväksymää hoito- ja käyttösuunnitelmaa. Ks. lisäksi luonnonsuojelulaki 65 §.

MAISEMALLISESTI ARVOKAS ALUE

Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti arvokas Liuksialan kartano ja kulttuurimaisema. Aluetta koskevista rakennus- ja maisematyöluvista on hankittava Museoviraston tai Tampereen museoiden lausunto.

Leipin kylä: Kulttuurimaisemallisesti kylän peltoaukeat ovat kaunis, ehjä kokonaisuus ja kylän nykyiset talot ovat maisemassaan merkittäviä. Leipi muodostaa olennaisen jatkeen Liuksialan kulttuurimaisemalle ja peltoa ympäröivät metsänreunat muodostavat ehjän rajauksen, joka tulisi säilyttää. Perinteinen rakentaminen on ohjautunut peltokumpareille, mutta nykyiset pellot tulisi säilyttää viljelyksessä.

NYKYINEN RAKENNUSPAIKKA

Nykyistä rakennusta saa korjata ja laajentaa ja sen yhteyteen voi rakentaa talousrakennuksia. Rakennuspaikalle saa rakentaa yhden yksiasuntoisen asuinrakennuksen, jos nykyinen rakennus puretaan.

Rakennukset sijaitsevat maisemallisesti näkyvillä paikoilla, joten rakentamisessa tulee ottaa huomioon Tiihalalan alueen arvokas maisemakuva.

OHJEELLINEN UUSI RAKENNUSPAIKKA

W VESIALUE

pv1 VEDENHANKINTAA VARTEN TÄRKEÄ POHJAVESIALUE

Rakentamista tai muita toimia saattavat rajoittaa vesilain 1 luvun 18 § ja 22 §.

Rakennuskaavoitetuilla alueilla:

VP PUISTO

M MAA- JA METSÄTALOUSALUE

YS SOSIAALITOINTA JA TERVEYDENHUOLTOA PALVELEVIEN
RAKENNUSTEN KORTTELIALUE

Rantaosayleiskaava-alueilla:

RA LOMA-ASUNTOALUE

AP PIENTALOALUE

YLEISET MÄÄRÄYKSET

MA-1- ja MY- alueille on määrätty maankäyttö- ja rakennuslain 128 §:n perusteella, että maisemaa muuttavaa maanrakennustyötä, puiden kaatamista tai muuta näihin verrattavaa toimenpidettä ei saa suorittaa ilman kunnan myöntämää maisematyölupaa.

MA-1- ja MY- alueilla rakennusoikeus on tutkittu ja pyritty siirtämään kiinteistö- ja maanomistajakohtaisesti AP-1- tai AT-2 -alueille.

SL-1-alueisiin eli Natura-alueisiin rajautuvilla alueilla tulee ottaa huomioon, ettei toiminta alueella aiheuta haittaa Natura-alueen lintujensuojelutavoitteelle. Natura 2000 -verkoston alueita ympäröivillä alueilla suoritettavat toimenpiteet eivät saa aiheuttaa haittaa linnuston suojelulle. Jos toimenpide todennäköisesti heikentää Natura-alueen luonnonarvoja, on hankkeen toteuttajan sisällytettävä suunnitelmaan luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen arvio hankkeen ympäristövaikutuksista, jonka tarkastaa alueellinen ympäristökeskus.

Osayleiskaavan aluevaraukset sisältävät ko. maankäyttömuodolle tarpeelliset liikenneväylät, alueen sisäiset virkistys- ja puistoalueet yms.

Rantojen käyttö on osoitettu Rantaosayleiskaavan, Liuksialan rantakaavan tai Joutsiniemen rantakaavan mukaisesti lukuunottamatta maisemaan, rakennussuojeluun ja luonnonsuojeluun liittyviä määräyksiä. Rantaosayleiskaavan merkinnät ovat kaavakartassa näkyvillä valkoisena, mutta niitä ei tässä Lintuvesien osayleiskaavassa vahvisteta. Rakennusoikeudet katsotaan selvitetyn osalla MA-1- ja MY-alueille sijoittuvilla tiloilla rantakaavoissa tai rantaosayleiskaavoissa.